

Voortgangsrapportage operatie Inzicht in Kwaliteit

Bijlage 1 – departementale initiatieven

Introductie

Dit document vormt een bijlage bij de derde voortgangsrapportage van de operatie Inzicht in Kwaliteit. Deze bijlage bevat informatie over de negentien concrete initiatieven waaraan door de departementen wordt gewerkt. Het doel van de initiatieven is tweeledig: enerzijds het vergroten van de maatschappelijke toegevoegde waarde op specifieke beleidsterreinen en anderzijds ervaringen opdoen die helpen om het evaluatiestelsel te verbeteren. De negentien initiatieven kennen een grote diversiteit qua type evaluatie (ex ante, ex durante of ex post), type impact (focus op doelmatigheid en/of doeltreffendheid) en verwachte doorlooptijd (enkele maanden tot meerdere jaren).

Deze bijlage bouwt voort op de voorgaande voortgangsrapportage en bevat lessen over evalueren die uit de initiatieven voortkomen. Ook bevat dit document wederom de stand van zaken per initiatief, met een nadruk op de voorlopig opgedane beleidsinhoudelijke inzichten.

Dilemma's en lessen over evalueren

Bij het beter inzicht krijgen in de resultaten van beleid en deze inzichten meer benutten, krijgen beleidsmakers in de dagelijkse praktijk te maken met diverse dilemma's. Hieronder schetsen wij - zonder volledig te zijn - vier dilemma's die zich bij de initiatieven in meer of mindere mate voordoen. Uit elk van deze dilemma's volgen ook lessen, die op basis van de opgedane ervaringen uit de initiatieven zijn te trekken. Dit zijn aanvullende lessen ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage. De dilemma's en lessen zijn veelal niet nieuw; de initiatieven bevestigen ze alleen en geven handvatten om in de praktijk met de dilemma's om te gaan.

Dilemma 1: spanning tussen verantwoorden en leren

Bij evaluatieonderzoek bestaat vaak een spanning tussen verantwoorden en leren. We willen inzicht benutten voor zowel 'verantwoorden' als 'leren', maar de vrees voor het eerste maakt dat inzichten die nodig zijn voor het tweede minder aandacht krijgen. Bovendien brengen 'voortschrijdend inzicht' en de conclusie dat er ruimte is voor verbetering in het publieke debat soms eerder risico's dan kansen met zich mee. De ruimte voor leren en tussentijds bijstellen van beleid lijkt daarom beperkt. Op bepaalde vlakken staan de doelen 'leren' en 'verantwoorden' op gespannen voet met elkaar.

Lessen voor dilemma 1:

Veel verplichte evaluaties zijn primair gericht op verantwoording, waardoor de inzichten om te leren soms minder worden benut. Om het leereffect van een onderzoek dat primair is gericht op verantwoording te vergroten, is de timing cruciaal. Het ministerie van Financiën koos er bijvoorbeeld voor om de beleidsdoorlichting van de financiering van de staatsschuld rechtstreeks te koppelen aan het vaststellen van het nieuwe beleidskader. Ook OCW heeft de beleidsdoorlichting van het Hoger Onderwijs direct gekoppeld aan de nieuwe Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek. Een andere praktische mogelijkheid om met dit dilemma om te gaan is door het 'verantwoordingsproces' in zekere mate te scheiden van het 'leerproces'. Een voorbeeld daarvan zijn de rapportages aan de Kamer over de voortgang van de Nederlandse Cybersecurity Agenda (NCSA). Bij de totstandkoming zijn veel departementen betrokken die informatie aanleveren en gesprekken voeren met de NCTV als coördinerende partij. In de jaarlijkse vragenlijst en gesprekscyclus liepen de onderwerpen 'verantwoorden' en 'leren' door elkaar heen, waardoor in de praktijk het leeraspect onderbelicht bleef. Daarom is ervoor gekozen om de nadruk van de vragenlijst en de gesprekken meer op leren en vooruitkijken te leggen. Hierdoor wordt een open gesprek mogelijk tussen de betrokken partners over wat wel en wat niet goed gaat in het beleidsveld, en ontstaat een sfeer waarin leren en verbetering van beleid en voorop staan.

Dilemma 2: spanning tussen onafhankelijk onderzoek en aansluiting op de beleidspraktijk

Regelmatig wordt de uitvoering van een evaluatieonderzoek belegd bij externe partijen, mede om de onafhankelijkheid van het onderzoek te borgen. Om de inzichten echter zo goed mogelijk te laten aansluiten op de beleidspraktijk is het juist wenselijk om beleidsmakers gedurende het onderzoeksproces te betrekken. Er is dus een spanning tussen enerzijds het op afstand zetten van onderzoek ten behoeve van onafhankelijkheid en anderzijds het onderzoek dichtbij het beleid te plaatsen om de toepasbaarheid van inzichten te bevorderen.

Lessen voor dilemma 2:

Een open conversatie tussen de onafhankelijke onderzoekers en beleidsmakers helpt om de aansluiting van onderzoek bij de beleidspraktijk te realiseren. Onderzoekers en beleidsmakers gaan hierbij gedurende het onderzoek al met elkaar in gesprek over relevante resultaten zonder dat de onafhankelijkheid van de onderzoekers op het spel staat. In een open gesprek krijgen onderzoekers inzicht in de relevantie van bevindingen voor de beleidspraktijk. Door beleidsmakers op tijd te betrekken wordt de bereidheid vergroot om uit onderzoek opgedane inzichten toe te passen in de beleidspraktijk. Een praktijkvoorbeeld hoe dat kan werken is de 'lerende evaluatie' van het natuurpact door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).¹ Dit is een nieuw onderzoeksproces waarbij de onafhankelijke evaluatie tijdens het beleidsproces plaatsvindt. De methode draait om de samenwerking tussen onderzoekers en partijen die betrokken zijn bij het beleid, zodat er veel ruimte is om de opgedane kennis en inzichten direct gebruiken om het beleid bij te sturen.

Dilemma 3: spanning tussen toezeggingen op de korte termijn en inzichten die nodig zijn voor de langere termijn

Om goed inzicht te krijgen in de effecten van beleid zijn vaak kostbare en omvangrijke evaluatieonderzoeken nodig met een relatief lange doorlooptijd. Dit verhoudt zich niet altijd goed tot evaluatietoezeggingen en verplichtingen en de behoefte aan inzicht op de korte termijn. Tegelijkertijd is het belangrijk dat evaluaties inspelen op de actualiteit en inzicht geven in actuele beleidsthema's, om onderbouwde beleidskeuzes te maken. Door een grote hoeveelheid toezeggingen voor de korte termijn kan het belang van inzichten voor de langere termijn uit het gezichtsveld verloren raken.

Lessen voor dilemma 3:

Door evaluaties vanuit een strategische bril te benaderen kan zo goed mogelijk worden voldaan aan de kennisbehoefte op korte termijn zonder hierbij het zicht te verliezen op thema's die pas op de langere termijn aan urgentie winnen. Bij de pilot 'Lerend Evalueren' van VWS is bijvoorbeeld een evaluatieplanning van vijf jaar gehanteerd op basis van thema's die door de beleidsdirecties en de Bestuursraad van het departement relevant worden gevonden. Daarbij wordt ook flexibiliteit ingebouwd om tussentijds andere of alternatieve beleidsthema's (vanwege politiek of door maatschappelijke ontwikkelingen) op te nemen. Een tweede voorbeeld waarin strategisch wordt nagedacht over de benodigde korte termijn en lange termijn kennis, is het initiatief 'evaluatiestructuur Klimaatbeleid' van EZK. De Klimaatwet richt zich op een reductie van de emissie van broeikasgassen met 49% in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van 1990. Deze doelen liggen nu nog ver in de toekomst. Jaarlijks wordt met de klimaatnota aan de Kamer gerapporteerd over de voortgang van het beleid. Voor een meer diepgaand inzicht in de werkzaamheid van het klimaatbeleid is het voornemen om daarnaast een meerjarige interdepartementale evaluatieagenda op te zetten, waarin over een langere periode wordt uiteengezet welke evaluaties worden uitgevoerd om de kennis over de werking van het klimaatbeleid steeds verder uit te breiden. Een derde voorbeeld hoe om te gaan met de spanning tussen korte termijn verantwoordingsverplichtingen en lange termijn doelstellingen, is het 'Programma Aardgasvrije Wijken' van BZK. Jaarlijks wordt op basis van een vaste Monitoringscyclus niet alleen gerapporteerd over aantallen aardgasvrij gemaakte woningen. Juist ook de geleerde lessen, dilemma's en knelpunten die zich tijdens het aardgasvrij maken voordoen worden in beeld gebracht. Hiernaast voert het PBL, als onderdeel van de monitor, een wetenschappelijke analyse uit naar de bijdrage van het PAW aan het lerend vermogen én zal er na drie jaar een meta-evaluatie plaatsvinden. De meta-evaluatie richt zich op de vraag of het PAW nog op koers ligt in het realiseren van haar lange termijn doelen of dat bijstelling van de strategie nodig is.

---

¹ Lerend Evalueren van PBL is niet één van de negentien initiatieven van de operatie Inzicht in Kwaliteit. Gezien de grote raakvlakken met de ambities van de operatie en de lessen die volgen uit deze nieuwe vorm van evalueren, wordt dit initiatief echter met interesse gevolgd.

Dilemma 4: spanning tussen de beste onderzoeksmethode en de beschikbare data, tijd en middelen

Bij het evalueren van beleid is een groot scala aan onderzoeksmethoden beschikbaar. Het ligt niet altijd voor de hand om de meest intensieve en geavanceerde methode toe te passen, aangezien de uitvoerbaarheid afhankelijk is van de beschikbare data, tijd en middelen. Bovendien is de beleidspraktijk vaak complex en geen zuivere laboratoriumsetting, waarbij een experiment met een nulmeting en een controlegroep mogelijk is. Ook is kennis, capaciteit en relevante data om goed onderzoek uit te voeren vaak schaars aanwezig.

Lessen voor dilemma 4:

Het is belangrijk om bij aanvang van een onderzoek al een goede discussie te voeren over de beschikbare onderzoeksmethoden, de beschikbaarheid van data en de mate waarin deze kunnen bijdragen aan het opdoen van nieuwe inzichten. Bij het initiatief 'Garantstelling Landbouw' van LNV, waar de doelmatigheid van een garantstellingsregeling werd geëvalueerd, bleek bijvoorbeeld dat een zwaardere econometrische methode nauwelijks nieuwe inzichten opleverde bovenop een eerder uitgevoerde data-analyse. In het initiatief Koers en Kansen (J&V), met 40 experimenten met als doel herhaalde criminaliteit te verminderen, is de intentie om voor een aantal projecten een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) uit te voeren. Dit is een betrekkelijk intensieve onderzoeksmethode waar voldoende bruikbare data een vereiste is. Om te voorkomen dat MKBA's worden ingezet waarbij achteraf blijkt dat te weinig beschikbare projectinformatie voorhanden is, heeft het initiatief een 'MKBA-check' ontwikkeld en worden analyses uitgevoerd om te achterhalen welke extra data nodig is om een toch een MKBA uit te voeren. Tot slot is het belangrijk te realiseren dat niet alles meetbaar is en resultaten niet altijd goed in cijfers uit te drukken zijn. Daarom is het ook belangrijk de waarde in te zien van kwalitatieve inzichten. Binnen het initiatief 'Aardgasvrije Wijken' (BZK) is daarom gekozen voor zowel een kwalitatieve monitor als een kwantitatieve monitor. In een interviewronde is gesproken met de verantwoordelijke wethouders en projectleiders van de 27 proeftuinen, om inzicht te krijgen in de voortgang, de leerervaringen en de knelpunten bij het aardgasvrij maken van wijken.

Overzicht initiatieven

In totaal zijn er 19 initiatieven, waarvan er vier zijn afgerond. Ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage is er één initiatief bijgekomen: de Cybermonitor van de NCTV (Justitie & Veiligheid).

Bij de tweede voortgangsrapportage (september 2019) afgerond initiatief (1)

Departement	Naam initiatief
IenW	-Waterveiligheid

Bij deze voortgangsrapportage afgeronde initiatieven (3)

Departement	Naam initiatief	Pagina
FIN	-Beleidsdoorlichting Financiering staatsschuld	5
LNV	-Garantstelling Landbouw / Borgstelling MKB landbouwkredieten	8
OCW	-Beleidsdoorlichting hoger onderwijs 'nieuwe stijl'	11

Doorlopende initiatieven (15)

Departement	Naam initiatief	Pagina
BZ	-Indicatorontwikkeling uitvoering Handelsagenda	14
	-Bijsturing veranderingsgerichte Nederlandse conflictpreventie inzet ('Early Warning Early Action')	16
BZK	-Aardgasvrije wijken	17
DEF	-Intensivering cyber, Defensie deel	19
EZK	-Monitor Nederlandse digitaliseringsstrategie	21
	-Evaluatiestructuur (nationaal) klimaatbeleid	23
FIN	-Doorlichting fiscale evaluaties	25
	-Klantcontact Belastingdienst	26
IenW	-Circulaire economie	28
	-Recidivebestrijding ('Koers en Kansen')	30
J&V	-Cyber monitor	32
	-Effectiviteit politieoptreden	34
SZW	-Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt ('VIA')	36
	-Persoonlijke dienstverlening door UWV	38
VWS	-Pilot 'Lerend Evalueren'	40

Hierna volgt voor de lopende initiatieven en voor de bij deze voortgangsrapportage afgeronde initiatieven een korte weergave van de voortgang. Eerst volgen de drie afgeronde initiatieven, vervolgens de vijftien doorlopende initiatieven. Elk afgerond initiatief is tevens voorzien van een infographic die de belangrijkste inzichten en uitkomsten van het initiatief weergeeft.

Ministerie van Financiën

Beleidsdoorlichting Financiering staatsschuld

VOORTGANGSRAPPORTAGE OPERATIE INZICHT IN KWALITEIT

Doelstelling van het initiatief

Onderzoeken in hoeverre het beleid heeft bijgedragen aan schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke kosten onder een acceptabel risico

Aanpak

Het onderzoek is deels uitbesteed aan een extern onderzoeksbureau. Er zijn zowel statistische kwantitatieve methoden als kwalitatieve methoden toegepast

Doelgroep

Nederlandse belastingbetaler

Maatschappelijke toegevoegde waarde

Efficiënte afruil tussen rentekosten en renterisico

Beleidsinhoudelijke inzichten

- > Schuldfinanciering had **nauwelijks goedkoper gekund** bij een gelijkblijvend risico
- > Aanbeveling: creëer **flexibiliteit** om zo goed mogelijk te voldoen aan de vraag van de markt en te reageren op veranderende omstandigheden

Lessen over evalueren

Beleidsdoorlichting uitbesteden leverde onafhankelijk en hoogwaardige kwantitatieve modellen op

De standaard vragen uit de Regeling Periodieke Evaluatie **aan het eind** van het onderzoek beantwoorden, in plaats van als kapstok voor het onderzoek

Doorwerking van het initiatief

Ontwikkeling van een **stochastisch rentemodel** om beleidskeuzes en de bijbehorende risicobereidheid beter inzichtelijk te maken en sneller bij te sturen

Probeer zo veel mogelijk een beleidsdoorlichting of evaluatie **in te vlechten in de lopende beleidscyclus**, zodat de resultaten uit de doorlichting kunnen bijdragen aan verbetering of ontwikkeling van toekomstig beleid

Beleidskader voor **zes jaar** in plaats van vier jaar, met een tweejaarlijkse interne evaluatie

FIN – Beleidsdoorlichting Financiering staatsschuld

Samenvatting initiatief

Het Agentschap is namens de minister van Financiën verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld. De doelstelling is schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke kosten, met zo min mogelijk risico voor de begroting (artikel 11 Begrotingshoofdstuk IX). Deze beleidsdoorlichting beoordeelt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleidskader voor de schuldfinanciering in de periode 2016-2019. De staatsschuld wordt gefinancierd voor het Rijk en daarmee is de doelgroep van het beleid uiteindelijk de Nederlandse belastingbetaler. De maatschappelijke toegevoegde waarde volgt uit een zo efficiënt mogelijke afruil tussen rentekosten en renterisico.

Beleidsinhoudelijke inzichten

De centrale onderzoeksvraag was “In hoeverre heeft het gevoerde beleid bijgedragen aan schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke kosten onder acceptabel risico voor de begroting?”.

SEO Economisch Onderzoek heeft onderzoek gedaan naar het financieringsbeleid en het renterisicoraamwerk ten behoeve van deze beleidsdoorlichting. Het onderzoek van SEO is aangevuld met een eigen analyse over onder andere renteswaps. De beleidsdoorlichting concludeert dat het Agentschap de staatsschuld heeft gefinancierd binnen de daarvoor gestelde risicokaders en met inachtneming van de kernwaarden van het beleid, te weten ‘transparantie’, ‘consistentie’ en ‘liquiditeit’. Bij een gelijkblijvend risico had de schuldfinanciering nauwelijks goedkoper gekund. Het beleid van het Agentschap in 2016-2019 is dan ook doeltreffend en doelmatig geweest.

De beleidsdoorlichting bevat een aantal aanbevelingen. Deels zien deze op het behoud van het gebruik van de kernwaarden. Een aanbeveling is om waar mogelijk ruimte te houden voor flexibiliteit om zo goed mogelijk te kunnen voldoen aan de vraag van de markt en te reageren op veranderende omstandigheden. Ten aanzien van de kwantitatieve risico-indicatoren wordt aanbevolen de risicobereidheid expliciet(er) te maken, onder meer op basis van een nieuw stochastische renterisicomodel. Hiermee kunnen verschillende economische en begrotingsscenario's kunnen worden doorgerekend om zo de gevolgen van beleidskeuzes inzichtelijk te maken. Daarnaast wordt aanbevolen om liquiditeit continu te (blijven) monitoren op basis van meer verschillende indicatoren en om ook in de toekomst de afhankelijkheid van swaps beperkt te houden.

Aan verschillende aanbevelingen is al uitvoering gegeven bij de ontwikkeling van het nieuwe beleidskader voor de periode vanaf 2020. Een aantal andere aanbevelingen vergt meer tijd voor nadere analyse en wordt in de komende periode uitgewerkt.

Lessen over evalueren binnen het beleidsterrein Financiering Staatsschuld

Een aantal lessen valt te trekken:

- Het Agentschap hanteert al geruime tijd een vierjaarlijkse beleidscyclus waarin eerst het huidige beleid wordt geëvalueerd middels een beleidsdoorlichting en pas daarna het nieuwe beleidskader wordt opgesteld. Hiermee worden de lessen uit de beleidsdoorlichting (periode 2016-2019) direct gebruikt voor het nieuwe beleid (vanaf 2020).
- Voor het eerst heeft het Agentschap een groot deel van het onderzoek ten behoeve van de beleidsdoorlichting uitbesteed aan een externe partij (SEO Economisch Onderzoek). Hierdoor konden onafhankelijke analyses worden gedaan aan de hand van hoogwaardige kwantitatieve modellen. Dit is ten goede gekomen aan de kwaliteit van de beleidsdoorlichting.
- Staatsschuldfinanciering is een beleidsterrein met een uitvoerend karakter waarin de ruimte voor beleidskeuzes relatief beperkt is. Daar komt bij dat de tekst van artikel 11 van de begroting al een streven naar doelmatigheid (financiering ‘tegen zo laag mogelijke rentekosten’) bevat. Dit maakt dat de uitvoering van een beleidsdoorlichting aan de hand van de standaard Regeling Periodieke Evaluatie (RPE) vragen minder paste. Daarom is

ervoor gekozen de RPE-vragen aan het eind van de beleidsdoorlichting te beantwoorden in plaats van de vragen te gebruiken als kapstok voor het onderzoek.

Algemene lessen over evalueren

Probeer zo veel mogelijk een beleidsdoorlichting of evaluatie in te vlechten in de lopende beleidscyclus, zodat de resultaten uit de doorlichting kunnen bijdragen aan verbetering of ontwikkeling van toekomstig beleid.

Doorwerking van het initiatief

In lijn met één van de aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting, heeft het Agentschap bij de voorbereiding van het beleidskader voor de periode vanaf 2020 een stochastisch rentemodel ontwikkeld om verschillende scenario's voor schulduitgifte onder diverse (markt-)omstandigheden te kunnen doorrekenen. Hiermee kunnen beleidskeuzes en de bijbehorende risicobereidheid beter inzichtelijk worden gemaakt en kan er sneller worden bijgestuurd indien nodig.

Ten aanzien van het evalueren van het beleid, is voor de toekomst de keuze gemaakt om het nieuwe beleidskader in te stellen voor de komende zes jaar (in plaats van vier jaar) en in 2026 weer integraal te evalueren door middel van een beleidsdoorlichting. Daarbij bestaat het voornemen om ook dan weer gebruik te maken van een externe partij. In de tussentijd zal het Agentschap minimaal tweejaarlijks een interne evaluatie uitvoeren om sneller te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen, indien nodig.

Vindplaats nadere toelichting

De beleidsdoorlichting is op 22 november 2019 aan de Tweede Kamer verzonden, samen met het onderzoeksrapport van SEO en de kabinetsreactie (die het nieuwe beleidskader vanaf 2020 beschrijft), zie Kamerstukken II, 2019-20, 31 935, nr 61.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/11/22/aanbiedingsbrief-beleidsdoorlichting-agentschap>

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Garantstelling landbouw

VOORTGANGSRAPPORTAGE OPERATIE INZICHT IN KWALITEIT

Initiatief

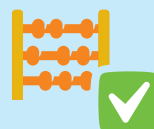

Evaluatie van de Garantstelling Landbouw met innovatieve koppeling data CBS, Belastingdienst en RVO

Aanpak

Analyseren van bedrijfsmatige gegevens van landbouw-ondernemingen gekoppeld aan financiële gegevens van het beleidsinstrument zelf

Doel

Meer onderbouwde uitspraken doen over doeltreffendheid en doelmatigheid van de garantstelling

Maatschappelijke toegevoegde waarde

Toekomstige garantieregelingen doelmatig en doeltreffend inrichten

Beleidsinhoudelijke inzichten

De borgstelling:

- > wordt gebruikt door bedrijven met minder zekerheden
- > helpt bedrijven die qua **duurzaamheid** beter presteren
- > bevordert **verduurzamings-investeringen** zoals groenlabelkassen
- > helpt relatief vaker **jonge boeren**

Lessen over evalueren

Koppeling van voorheen losstaande databronnen maakt waardevolle nieuwe analyses mogelijk

Betrek alle overheidsdiensten die een rol hebben

Procesmatig:

- > **Organiseer vroeg** een begeleidingsgroep
- > Houd rekening met een **langere doorlooptijd** i.v.m. de AVG bij koppeling data
- > Geavanceerde econometrische analyse levert niet altijd meer op dan eenvoudige vergelijkingsanalyse

Het gebruik van data van de Belastingdienst betekent evalueren tot minimaal **2 jaar** terug

Doorwerking van het initiatief

De doelmatigheid van de opvolger van de Garantstelling Landbouw regeling is verbeterd

De opvolger van de regeling is mede op basis van de conclusies van het initiatief verlengd tot eind 2024

Ervaringen op het gebied van datakoppeling bij garantstelling evaluaties kunnen worden hergebruikt

LVV – Garantstelling Landbouw / Borgstelling MKB landbouwkredieten

Samenvatting initiatief

Dit initiatief heeft de Garantstelling Landbouw (GL) geëvalueerd. De evaluatieperiode was 2010-2016. Bij deze beleidsevaluatie gebruikte LNV voor het eerst een koppeling van kwantitatieve datasets door het CBS. Bedrijfsmatige gegevens van landbouwondernemingen werden gekoppeld aan financiële gegevens van de Belastingdienst en de RVO-gegevens van het beleidsinstrument zelf. Hierdoor konden meer dan voorheen kwantitatieve analyses voor effectmeting worden uitgevoerd en meer onderbouwde uitspraken over de doeltreffendheid van de regeling worden gedaan. Leerervaringen van deze evaluatie kunnen waarschijnlijk ook voor andere evaluaties (bij LNV, maar wellicht ook bij andere departementen) door beleidsmakers gebruikt worden. Daarnaast kunnen met de lessen uit de evaluaties toekomstige vergelijkbare garantieregelingen zo doelmatig en doeltreffend mogelijk worden ingericht en achteraf geëvalueerd. Daarin ligt ook de maatschappelijke toegevoegde waarde van dit initiatief.

Beleidsinhoudelijke inzichten

De beleidsevaluatie van de GL gaf, juist door het gebruik van deze gekoppelde kwantitatieve gegevens, goed inzicht in het gebruik en de doelmatigheid van de borgstellingsregeling. De borgstelling wordt gebruikt door bedrijven met minder zekerheden, helpt bedrijven die qua duurzaamheid beter presteren, bevordert verduurzamingsinvesteringen zoals groenlabelkassen en helpt relatief vaker jonge boeren. Onderzoeksbureau Ecorus formuleert: "Door de garantstelling worden maatschappelijke doelen gediend waaronder investeringen in vernieuwing en verduurzaming van de agrarische sector. De regeling wordt als doeltreffend beoordeeld omdat er door de garantstellingsregeling meer geïnvesteerd is dan zonder deze regeling. De garantstelling is van belang geweest voor de inkomenscapaciteit van de landbouwondernemers en had positieve effecten op jong agrarisch ondernemerschap. De regeling heeft enigszins bijgedragen aan verduurzaming van de sector."

Door de hefboomwerking is de borgstelling ook een efficiënt instrument: de borgstelling maakt veel private leningen mogelijk. Bij slechts een klein deel van de leningen vindt een 'default' plaats en hoeft de overheid uit te keren. De borgstelling ondersteunt daardoor meer investeringen dan een subsidieregeling met hetzelfde overheidsbudget kan doen.

Lessen over evalueren binnen het beleidsterrein Garantstelling Landbouw

Deze evaluatie is onderdeel geworden van Inzicht in kwaliteit juist vanwege de verwachte leerervaringen met betrekking tot evalueren met de gekoppelde data van CBS-Belastingdienst-RVO:

- Van bedrijven in de landbouwsector zijn erg veel gegevens beschikbaar door verschillende wettelijke regelingen. Dat de data-koppeling met Belastingdienst-gegevens gemaakt kon worden was al geregeld. Bij de voorbereiding van deze evaluatie kon dit voor het eerst over een reeks van vier jaren (2010-2014). In deze beleidsevaluatie is die mogelijkheid benut. In 2018 konden ook de gegevens van de jaren 2015 en 2016 gekoppeld en in 2019 geanalyseerd worden.
Inherent aan het gebruik van deze dataset (door de beschikbaarheid van Belastingdienstgegevens en de verwerkingstijd voor het maken van de koppeling) is dus dat een analyse hiervan maar tot twee jaar voor het jaar dat het evaluatieonderzoek gedaan wordt kan lopen.
- Inhoudelijk is de koppeling van verschillende databronnen waardevol gebleken: de koppeling maakte een statistische vergelijkingsanalyse en econometrische analyses mogelijk – beter onderbouwde evaluatie-conclusies met name ten aanzien van doeltreffendheid van de regeling (die beleidsconclusies op zich zijn hierboven al genoemd).
- Daarnaast is er een aantal procesmatige leerpunten over evalueren:

- investeer in het formuleren van de beleidstheorie. Maak daarbij vroeg duidelijk welke evaluatiegegevens verzameld moeten worden om die beleidstheorie (achteraf) te kunnen toetsen.
- organiseer vroeg een goede begeleidingsgroep voor evaluatie, dat wil zeggen al bij het opstellen van de onderzoeksvragen en de offerte-uitvraag
- organisatie van gegevensgebruik vraagt doorlooptijd in verband met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).
- investeer denkkraft in het goed samenstellen van de controle- of vergelijkingsgroep; daarnaast welke typen kwantitatief onderzoek meest waardevol is. In deze evaluatie is eerst een statistische vergelijkingsanalyse uitgevoerd en daarna een econometrische analyse. De statistische vergelijkingsanalyse gaf al de meeste bevindingen en conclusies. De econometrische analyse heeft die conclusies bevestigd maar geen wezenlijke nieuwe inzichten opgeleverd. De les is om niet 'automatisch' voor de zwaarste statistische methode te kiezen, als een lichtere mogelijk ook voldoet.

Algemene lessen over evalueren

- Breng deze opgebouwde kennis en deskundigheid onder in de organisatie van het departement, zodanig dat bij alle medewerkers die (incidenteel / periodiek) een beleidsevaluatie gaan doen hiermee in aanraking komen. LNV doet dat nu via een evaluatie-unit bij de Directie Strategie, Kennis en Innovatie (SKI). Deze unit draagt zorg voor de versterking van de evaluatiefunctie bij LNV onder andere door beleidsmedewerkers die een evaluatie moeten uitvoeren methodologisch te ondersteunen.
- Betrek in de begeleidingsgroep alle overheidsdiensten die een rol hebben t.a.v. de te evalueren regeling – bij elk liggen aandachtspunten en expertise die van belang is voor de waarde van de evaluatie.

Introduceer het evaluatieonderzoek zorgvuldig en goed bij eindgebruikers van de regeling en de burgers die als controlegroep geëncquêteerd worden. Wees ook heel expliciet dat burgers niet mee hoeven te werken als ze dat willen. Dat voorkomt onbegrip bij de doelgroepen.

Doorwerking van het initiatief

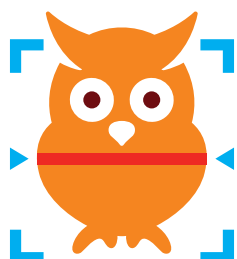
- De doelmatigheid van de opvolger van de regeling, de Borgstellingskrediet voor de Landbouw (BL), is door de harmonisatie met de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) verbeterd: door de werkwijze van de BMKB, met een veel beperktere RVO-toetsing vooraf (die goed voldoet), ook voor de BL toe te passen zijn de uitvoeringskosten aanmerkelijk minder geworden.
- Op basis van de evaluatieconclusies wordt de opvolger van de GL, de Borgstelling MKB-Landbouwkredieten, verlengd tot 31-12-2024.

De notitie met leerpunten van het gebruik van de gekoppelde CBS-Belastingdienst-RVO data wordt intra- en interdepartementaal gedeeld en besproken, zodat deze ervaringen met het gebruik van de data-koppeling door het CBS van landbouwbedrijfsgegevens en Belastingdienstgegevens voor toekomstige beleidsevaluaties bij LNV en ook elders gebruikt kunnen worden.

Vindplaats nadere toelichting

De aanbieding door de Minister van LNV van het evaluatierapport aan de Tweede Kamer https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z22850&did=2019D47381

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Operatie Inzicht in Kwaliteit

VOORTGANGSRAPPORTAGE OPERATIE INZICHT IN KWALITEIT

Aanpak

De beleidsdoorlichting van artikel 6 (hbo) en artikel 7 (wo) is langs drie sporen vormgegeven

→ Spoor 1

Onderzoek naar 'inzicht in de impact van beleid' door SEO Economisch Onderzoek

→ Spoor 2

Onderzoek 'sturing en beleidsinstrumentanalyse' Center for Higher Education Policy Studies

→ Spoor 3

Advies – op basis van spoor 1 en 2 voor de Strategische Agenda Hoger Onderwijs

Beleidsinhoudelijke inzichten

- > Minder te sturen met regelgeving en meer het accent te leggen op communicatie en op instrumenten die de transparantie verhogen.
- > OCW start een strategische dialoog met de individuele hogescholen en universiteiten over strategie en profilering.
- > Onderzoeksprogramma in het hoger onderwijs om te kijken hoe studentsucces kan worden verbeterd, door uitval en switch in het eerste jaar te verminderen.

Lessen over evalueren

Eénduidige en meetbare doelstellingen vaststellen. Effecten zijn achteraf beter te evalueren. Ook waar het gaat om lumpsum gelden.

Behoeftte aan consistentie van data- en informatieverzameling, systematisch onderzoek en beleidsontwikkeling voor de langere termijn.

OCW – Beleidsdoorlichting hoger onderwijs 'nieuwe stijl'

Samenvatting initiatief

De beleidsdoorlichting van artikel 6 (hbo) en artikel 7 (wo) is langs drie sporen vormgegeven. Spoor 1 betreft onderzoek naar 'inzicht in de impact van beleid' uitgevoerd door de SEO Economisch Onderzoek. Spoor 2 betreft onderzoek naar 'sturing en beleidsinstrumentanalyse', uitgevoerd door het Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS). Spoor 3 is een advies – op basis van spoor 1 en 2 voor de Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Het NRO heeft ook spoor 1 en 2 begeleid.

Stand van zaken uitvoering initiatief

De volledige beleidsdoorlichting is op 5 november jl. door het NRO aangeboden aan OCW. Dit heeft geleid tot enkele aanbevelingen die zijn overgenomen in de Strategische agenda, zoals:

- a. een strategische dialoog met instellingen; minder te sturen door middel van regelgeving en meer accent te leggen op communicatieve en transparantie-beleidsinstrumenten;
- b. bij het formuleren van beleid eenduidige en meetbare doelstellingen vaststellen, waarmee de effecten van beleid en specifieke maatregelen achteraf beter kunnen worden geëvalueerd (ook waar het gaat om lumpsum gelden).

De minister voert tot de zomer van 2020 in totaal 9 'strategische dialogen' met hogescholen en universiteiten over strategie en profilering. Deze strategische dialoog is een vast onderdeel van de werkbezoeken die plaatsvinden in het kader van de strategische agenda. Medio 2020 wordt deze aanpak geëvalueerd. Daarnaast zal OCW in overleg met het hoger onderwijsveld voor de zomer van 2020 een voorstel doen over de wijze waarop de strategische agenda in kaart wordt gebracht (conform aanbevelingen beleidsdoorlichting).

Beleidsinhoudelijke inzichten

- Minder sturen door middel van regelgeving en meer accent te leggen op communicatieve en transparantie-beleidsinstrumenten. Mede omdat in de huidige dynamische bestuurlijke en politieke context 'traditionele' beleidsvorming (plannen, reguleren, monitoren evalueren) steeds moeilijker wordt.
  - Aan de andere kant is er meer behoefte aan consistentie van data- en informatieverzameling, systematisch onderzoek en beleidsontwikkeling voor de langere termijn (op basis waarvan je een goede dialoog kunt voeren).
  - Voorbeeld in de Strategische agenda is dat rondom toegankelijkheid van het hoger onderwijs er een onderzoeksprogramma wordt opgezet, om te kijken hoe studentsucces kan worden verbeterd, door uitval en switch in het eerste jaar te verminderen.
  - De (toekomstige) beleidsdoorlichting meer strategisch in te steken, op het juiste moment en met de juiste vragen om zodoende nog meer met de resultaten te kunnen doen. In dit kader structureel meer beleidsonderzoek in het hoger onderwijs uitzetten naar thema's in de Strategische agenda, en ter voorbereiding op een nieuwe Strategische agenda.
-

Mijlpalen aankomende periode

Q2 2020

- 7 april 2020: beleidsatelier over in kaart brengen voortgang strategische agenda;
- Juni 2020: Werkconferentie 'monitoring voortgang strategische agenda';

Q4 2020

- Eerste voortgangsrapportage Implementatie strategische agenda naar Tweede Kamer.

Vindplaats nadere toelichting

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/12/02/bijlage-beleidsdoorlichting-hoger-onderwijs-bijlage-bij-sa>

BZ – Indicatorontwikkeling uitvoering Handelsagenda

Samenvatting initiatief

Het onderwerp van het OIHK-project van Directie Internationaal Ondernemen (DIO) is het nader onderzoeken op welke wijze de aanpak van nabij liggende landen omtrent het evalueren van maatregelen gericht op internationalisering van het mkb verschilt van de Nederlandse aanpak. Dit specifieke project is onderdeel van een groter traject waarbij monitoring en evaluatie verder worden verankerd binnen de werkzaamheden van de directie. Door middel van twee casestudies van het CSES, een workshop en eigen inzichten tracht DIO erachter te komen of er lessen getrokken kunnen worden uit de evaluatiestructuren in andere landen. Deze lessen zouden DIO niet alleen kunnen helpen bij het verbeteren van haar eigen evaluaties op het gebied van internationalisering van het mkb, maar ook met haar algemene voortgang wat betreft evaluatie en monitoring.

Stand van zaken uitvoering initiatief

De afgelopen maanden is er gesproken over de juiste invulling van het initiatief van DIO. Hieruit kwam naar voren dat de initiële insteek van het DIO-project niet concreet genoeg en te breed was om op korte termijn concrete resultaten te kunnen opleveren. Om deze reden is besloten om het project toe te spitsen op één afgebakend deelonderwerp, daarbij voortbouwend op een onderzoek uitgevoerd door bureau CSES in het kader van OIHK naar evaluatie van beleid gericht op internationalisering MKB in o.a. Finland, Denemarken, VK en bij ITC. Het doel hiervan is om nader te onderzoeken op welke wijze de aanpak van nabij liggende landen omtrent het evalueren van maatregelen gericht op internationalisering van het mkb verschilt van de Nederlandse aanpak. Dit sluit aan bij vergelijkbare beleidsvragen van EZK. Er is gekozen om aanvullend onderzoek uit te voeren in (een deelstaat van) Duitsland en Vlaanderen. Dit vanwege de vergelijkbare economische ordening en instituties ter ondersteuning van internationalisering van het mkb. De bevindingen van deze twee onderzoeken zullen dienen voor een interne en interdepartementale uitwisseling over de wijze waarom beleid gericht op internationalisering van MKB geëvalueerd wordt. Het project wordt afgesloten met een workshop of een seminar voor alle betrokken beleidsmakers en uitvoerende organisaties om de nieuw opgedane inzichten te delen. De resultaten zullen bij de evaluaties vanaf eind 2020 worden toegepast.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Het eerste uitgevoerde onderzoek van CSES heeft geleid tot interessante beleidsinhoudelijke inzichten, waarbij met name de casus over Finland laat zien dat er in bepaalde landen andere, innovatieve aanpakken worden gehanteerd m.b.t. evaluatie van resultaten van beleid gericht op het stimuleren internationalisering mkb. De interessante combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek en het analyseren van data door middel van Coarsened Exact Matching (CEM) methodes zijn evaluatietechnieken die momenteel nog amper worden toegepast in Nederland. Finland is daarbij echter op vele vlakken een ander soort land dan Nederland, met minder handel, andere sociaaleconomische aspecten en een kleinere economie. Om meer inzichten te genereren is daarom besloten ook eenzelfde soort onderzoek te laten verrichten op Vlaanderen en (een deelstaat van) Duitsland. De inschatting is dat bedrijfscultuur en inrichting van overheidssteuning aan bedrijven in Vlaanderen en Duitsland het dichtst bij de Nederlandse praktijk staan. Na dit onderzoek zal er verder worden gekeken naar mogelijke *lessons learned* en op welke wijze deze lessen kunnen bijdragen aan de wijze van evalueren en daarmee aan doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. Deze lessen zullen uiteindelijk worden gedeeld tijdens een workshop/seminar met beleidsmakers van departementen EZK, LNV, IenW en uitvoerende instanties waaronder RVO en Europese zusterorganisaties.

OIHK heeft echter ook indirect bijgedragen aan het verkrijgen van nieuwe beleidsinhoudelijke inzichten. De versterkte inzet op evaluatie en meetbaarheid, die deels is voortgevloeid uit het OIHK-initiatief, heeft geleid tot (een nog) grotere focus op deze thema's én de verankering van een Kwaliteit & Monitoring themacluster binnen DIO. Deze veranderingen dragen op een positieve manier bij aan het verder creëren van inzicht op de resultaten van het BHOS-beleid.

Mijlpalen aankomende periode

In de komende periode zal verder worden gesproken met CSES over de juiste aanpak voor een vervolgonderzoek. Het doel is hierbij om rond de zomer van 2020 een vervolgonderzoek te hebben afgerond, waarna het project omstreeks september 2020 kan worden afgerond met een afsluitend seminar/workshop, waarbij de bevindingen van dit onderzoek zullen worden gepresenteerd, geanalyseerd en bediscussieerd. De inzichten die voortkomen uit deze vervolgstappen zullen uiteindelijk schriftelijk worden verzameld en in de voortgangsrapportage van Q1 2021 worden gedeeld gezamenlijk met (mogelijke) toekomstplannen die voortvloeien uit dit project.

Vindplaats nadere toelichting

Niet van toepassing

BZ – Bijsturing veranderingsgerichte Nederlandse conflictpreventie inzet ('Early Warning Early Action')

Samenvatting initiatief

Het Early Warning Early Action initiatief heeft als doel om big data instrumenten in te zetten voor het verbeteren van de informatiepositie van medewerkers van Buitenlandse Zaken (BZ) op het gebied van conflictsituaties. Er worden drie producten ontwikkeld (een Grondoorzakendashboard, een Veiligheidsmonitor en Veiligheidsalerts) teneinde beter in staat te zijn om *early warnings* over dreigende conflicten eenvoudiger en tijdiger te identificeren en daarbij uiteindelijk beter prioriteiten te stellen. Het concentreren van zowel actuele als structurele informatie over conflictsituaties op één plek leidt, zo is de verwachting, tot een sneller, vollediger en beter beeld van de conflictdynamiek. Dat moet vervolgens weer leiden tot snellere en betere beslissingen met betrekking tot Nederlandse inzet in (potentiële) conflictgebieden, bijvoorbeeld in de vorm van diplomatieke of stabiliserende maatregelen. Belangrijke succesfactor van het project is ook dat BZ-medewerkers minder tijd kwijt zijn aan het zoeken en vergaren van informatie uit verschillende bronnen en daardoor meer tijd over houden voor hun kerntaken: analyseren en adviseren.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Sinds de laatste voortgangsrapportage van september 2019, toen de dataproducten nog weinig stabiel waren en slechts in kleine kring werden gebruikt, is in samenwerking met het Datalab van BZ gewerkt om de bètaversies van de datatools te verbeteren. Dit heeft geleid tot zogeheten 1.0 versies van de dashboards welke vervolgens tijdens verschillende workshops zijn gepresenteerd aan nieuwe gebruikers binnen BZ, zowel van de Directie Veiligheidsbeleid (DVB) als collega's van andere directies en afdelingen. Nieuwe gebruikers hebben vragenlijsten ingevuld die dienen als nulmeting. In het vierde kwartaal van 2020 volgt een uitgebreide evaluatie om inzicht te verkrijgen in de impact van de tools op de werkzaamheden van deze gebruikers en de toegevoegde waarde ervan op het (veiligheids)beleid.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Op dit moment bevindt het initiatief zich in een fase tussen ontwikkeling en bredere inzet binnen BZ. De dashboards worden sinds kort voor het eerst door een grotere groep collega's gebruikt (enkele tientallen). De eerste signalen zijn dat de dataproducten naast de waarde voor het werk van DVB vanwege de kwantitatieve inzichten in veiligheids- en conflictsituaties ook nuttig zijn als bron voor bijvoorbeeld ambtsberichten en reisadviezen en ook voor landenmedewerkers en regiodirecties voorzien in een behoefte om meer data-gedreven te werken.

Mijlpalen aankomende periode

Q2 2020: Feedback van de gebruikers is verzameld en waar mogelijk zijn de producten op basis hiervan verbeterd/aangepast;

Q4 2020: Inzicht en rapportage over impact en daadwerkelijke toegevoegde waarde van de dataproducten met betrekking tot effectiviteit en efficiëntere inzet van middelen.

Q2 2021: Mogelijk verdere doorontwikkeling bestaande en mogelijk nieuwe/aanvullende dashboards en/of tools

---

Vindplaats nadere toelichting

Niet van toepassing

BZK – Aardgasvrije wijken

Samenvatting initiatief

Het doel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is om te leren op welke wijze de wijkgerichte aanpak kan worden ingericht en opgeschaald. Het aardgasvrij maken van wijken is geen eenvoudige opgave: nog veel is onduidelijk, alle wijken zijn verschillend en iedere bewoner en gebouweigenaar zal met de opgave te maken krijgen. Het leren gebeurt lokaal, collectief en institutioneel. Het lokale leren vindt plaats in de proeftuinen waar gemeenten samen met (lokale) partijen en bewoners aan de slag zijn met het aardgasvrij maken van een wijk, ondersteund door een rijksbijdrage. De leerervaringen van de proeftuinen, maar ook van andere wijken, worden via het Kennis- en Leerprogramma (KLP) breder ontsloten zodat de kennis voor alle gemeenten beschikbaar komt. Dit noemen we het collectief leren. Het institutioneel leren is de vertaling van de leerervaringen op lokaal en collectief niveau naar beleid op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau om de condities te realiseren om opschaling van de wijkgerichte aanpak mogelijk te maken.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Het PAW is nog in ontwikkeling. Tegelijkertijd is er in het afgelopen jaar al veel kennis en ervaring opgedaan. De eerste 27 proeftuinen aardgasvrije wijken zijn aan de slag, het Kennis- en Leerprogramma loopt, het digitale platform www.aardgasvrijewijken.nl en de helpdesk zijn ingericht en een nieuwe uitvraag is gestart voor een tweede tranche van circa 25 proeftuinen.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Een jaarlijkse reflectieve monitor volgt wat in de proeftuinen speelt en wat hier wordt geleerd. In het najaar van 2019 is met de verantwoordelijke wethouders en projectleiders van de 27 proeftuinen gesproken. Op 22 januari is de Tweede Kamer via een Voortgangsrapportage geïnformeerd over de inzichten die deze interviewronde heeft opgeleverd. Hieronder een korte - niet uitputtende - samenvatting van de uitkomsten.

De gemeenten geven aan dat de selectie als proeftuin aardgasvrije wijken een positieve impuls geeft: er worden wijkteams opgericht en nieuwe verbindingen in de wijk gelegd, het vergroot het draagvlak voor de transitie in de gemeente (inclusief de gemeenteraad), het bevordert de cohesie in de wijk en het werkt als een vliegwiel richting andere wijken en bewonersinitiatieven. Anderzijds vraagt het meer van de gemeenten dan voorzien. De samenwerking met stakeholders en met name de participatie en communicatie met bewoners en gebouweigenaren blijkt veel intensiever dan gedacht. Een belangrijk inzicht dat de proeftuingemeenten hebben opgedaan is dat laagdrempelig persoonlijk contact met bewoners en een buurtgerichte aanpak een voorwaarde is voor een succesvolle aanpak. Veel gemeenten die zijn begonnen met een meer grootschalige aanpak, bijvoorbeeld met informatiebijeenkomsten, zijn overgestapt op een meer kleinschalige interactieve manier van werken. De daarop volgende leervraag is op welke wijze deze persoonlijke benadering op grotere schaal kan worden toegepast tegen aanvaardbare kosten.

Een belangrijk inzicht is ook dat bewoners het prettig vinden als er iets te kiezen valt en als de mogelijkheid wordt geboden actief mee te denken met technische oplossingen. Vaak worden de verschillende woningtypen in de wijk in beeld gebracht om standaard maatregelpakketten op te stellen. Zowel voor collectieve als individuele warmteoplossingen helpt dit de gemeenten grip te krijgen op de opgave.

Ook blijkt dat de gemeenten met de proeftuinen voortvarend aan de slag zijn, hoewel een deel van de noodzakelijke instrumenten en regelgeving zoals aangekondigd in het Klimaatakkoord nog niet gereed is. Bijvoorbeeld op het gebied van de financiering van warmtenetten. In het wetstraject van Warmtewet 2 worden fundamentele wijzigingen voorgesteld voor de marktordening, tariefregulering en de verduurzaming.

Tot slot geven gemeenten aan dat betaalbaarheid het belangrijkste element is voor bewoners en dat dit voor hen voorop staat bij het aardgasvrij maken van de wijk. Voor de proeftuinen is de

Rijksbijdrage beschikbaar die bijdraagt aan een woonlastenneutrale aanpak. Samen met de VNG werkt BZK aan het beschikbaar stellen van informatie over woonlastenneutraliteit en andere relevante aspecten voor de businesscases bij verschillende woningtypen en warmteoplossingen voor gemeenten. Ook is het streven om vanaf juli 2020, met het Warmtefonds, te voorzien in de behoefte aan een financieringsproduct voor eigenaar-bewoners die op basis van hun inkomen niet in aanmerking komen voor reguliere financiering.

Mijlpalen aankomende periode

Tegen de zomer wordt de nieuwe selectie proeftuinen bekend gemaakt. Na deze tweede selectie kunnen gemeenten opnieuw een aanvraag indienen voor een derde uitvraag die in 2021 wordt gedaan. Wanneer het PAW drie jaar loopt volgt, in 2022, een brede evaluatie om te bezien in hoeverre het programma erin slaagt om te leren op welke wijze de wijkgerichte aanpak kan worden ingericht en opgeschaald en of het nodig is aanpassingen te doen.

Vindplaats nadere toelichting

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/22/kamerbrief-voortgang-programma-aardgasvrije-wijken>

DEF – Intensivering cyber, Defensie deel

Samenvatting initiatief

Dit initiatief heeft betrekking op de Defensie intensivering van 20 mln. structureel uit het Regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst'. De intensivering van cybersecurity Defensie is onderdeel van een breder, interdepartementaal programma.

De directe doelgroepen zijn de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD), het Defensie Cyber Commando (DCC) en Defensie computer emergency response team (DefCERT). In het initiatief worden aan de hand van een monitor na een nulmeting de tussentijdse output en outcome gemeten. De verwachte maatschappelijke toegevoegde waarde is de reductie van kans op en schade door cyberaanvallen.

Stand van zaken uitvoering initiatief

De eerste helft van 2019 was vooral gericht op het koppelen van de doelstellingen aan gerichte indicatoren van output en outcome. Dit heeft geleid tot een monitor bij alle drie de onderdelen van Defensie. In de tweede helft van 2019 zijn de nulmeting en de eerste resultaten van de monitor tot stand gebracht.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Met het opzetten van de monitor cybersecurity wordt de aanname getoetst dat de intensiveringen leiden tot extra capaciteit en materieel waarmee effectiever kan worden ingezet op het acteren op en bestrijden van cyberaanvallen, alsmede de ontwikkeling van de eigen militaire digitale slagkracht. Bijvoorbeeld door te monitoren hoeveel extra personeel wordt aangesteld en welke IT-aanpassingen worden gedaan en te bezien welke effecten dit heeft. Beleidsinhoudelijke inzichten uit dit initiatief zijn derhalve zeer bruikbaar om de extra inzet op cybersecurity zo effectief mogelijk te krijgen.

Vooraf dient evenwel gesteld te worden dat alle inhoudelijke informatie over cybersecurity vertrouwelijk is, en hierover niet in deze openbare rapportage kan worden gerapporteerd. Specifieke, op cybersecurity gerichte inzichten kunnen hier dus niet worden opgenomen.

Daarnaast is de monitor met name gericht op het meten van de effectiviteit van de inzet van middelen. 2019 was het eerste jaar waarin deze middelen zijn besteed. In lijn met de opgegeven mijlpalen uit de tweede voortgangsrapportage zijn in de tweede helft van 2019 de nulmeting en eerste resultaten monitoring grotendeels binnengekomen. Deze resultaten, over de periode tot en met augustus 2019, betreffen met name de aanschaf van middelen en het aanstellen van personeel. Dit is een onderdeel van de te meten output, en geconstateerd kan worden dat hier de eerste resultaten zijn bereikt. De effectiviteit hiervan kan pas worden gemeten wanneer middelen en personeel inzet-gereed zijn en daadwerkelijk worden ingezet. Het zal enige tijd kosten voordat de resultaten hiervan beschikbaar zijn. De eerste inzichten worden in de loop van 2020 verwacht.

Naast inhoudelijke resultaten heeft dit initiatief ook bijgedragen aan de wijze waarop Defensie in brede zin meer kan sturen op output en outcome. Dit helpt ons om in vervolgotrajecten dergelijke indicatoren nog scherper te stellen.

Mijlpalen aankomende periode

In de komende periode zal deze monitor verder worden gevuld met de resterende nulmetingen en de realisatiecijfers.

Concreet zijn daarmee de volgende mijlpalen te benoemen:

Q2 2020: Voortgangsrapportage obv resultaten monitoring t/m december 2019

Q4 2020: Voortgangsrapportage obv resultaten monitoring t/m september 2020

Q2 2021: Voortgangsrapportage obv resultaten monitoring t/m december 2020

Hierbij wel de kanttekening dat het doorontwikkelen van een beperkt aantal vragen een langere doorlooptijd heeft en dat op sommige vragen pas op de middellange termijn antwoord kan worden gegeven.

Zoals eerder aangegeven zijn de inhoudelijke resultaten van de monitoring niet geschikt voor openbare rapportage.

Vindplaats nadere toelichting

Kamerstuk 31 865 nr. 156 Tweede voortgangsrapportage Operatie inzicht in kwaliteit

---

EZK – Monitor Nederlandse digitaliseringsstrategie

Samenvatting initiatief

De [Monitor Nederlandse digitaliseringsstrategie](#) is ontwikkeld ten behoeve van de [Nederlandse Digitaliseringsstrategie](#) (NDS) en maakt deel uit van de jaarlijkse NDS voortgangsrapportage aan de Kamer. Dit initiatief is gericht op het (door)ontwikkelen van de monitor. Concreet betekent dit dat er een analytisch kader is vastgesteld, dat voor zo ver mogelijk is gevuld met indicatoren die een algemeen beeld geven van de Nederlandse digitale economie, ook in internationaal perspectief, en een set van indicatoren die de voortgang van de beleidsinterventies ('de beleidsacties') weergeven.

Stand van zaken uitvoering initiatief

In november 2019 is een interne discussienota over 'verdieping' van de monitor Nederland Digitaal opgesteld, om te verkennen hoe een directer verband kan worden gelegd tussen beleid en beleidseffecten. Dit heeft geleid tot een herbezinning op het oorspronkelijke plan om een pilot te starten om de link tussen beleid en beleidseffecten te meten met betrekking tot de beleidsinitiatieven voor digitale kwetsbaarheden. Dat leek niet haalbaar – en bleef steken op het niveau van opiniepeiling of interviews.

Inmiddels is een onderzoeksvoorstel in aanbesteding om een onderzoeksbureau met een track record en expertise bij het concreet uitvoeren van beleidsevaluaties, om – tegen de achtergrond van OIJK en 'Durf te meten'- voor de DNS beleidsacties:

- te bepalen welke acties wel en niet evalueerbaar zijn
- te inventariseren welke data hiervoor al beschikbaar, en welke nog nodig zijn
- te beoordelen wat de kwaliteit is van het evaluatieproces (in welke mate data iets zeggen over de effectiviteit van beleid)
- aan te bevelen hoe het evaluatieproces verder ingericht zou kunnen worden.

Beoogd resultaat is een gedetailleerd evaluatiedesign voor acties rond cybersecurity.

De aanbesteding van een beperkte update van de Monitor is in gang gezet. Daarnaast lopen verschillende deelonderzoeken bij het CBS (aanbesteding bijna afgerond) die ontbrekende beleidsrelevante aspecten van de digitalisering in kaart brengen, waaronder de cyberweerbaarheid van ZZP-ers en het gebruik van veilige internetstandaarden door het MKB. Daarnaast heeft het CBS voorgesteld om op basis van het raamwerk van de OESO een satellietrekening digitalisering te ontwikkelen. Die biedt een coherent beeld van de economische impact van digitalisering, onder meer over het aandeel bruto nationaal product (BNP), investeringen en internationale transacties. De gegevens zijn daarmee ook internationaal vergelijkbaar. Besluitvorming is gaande over de opdrachtverstrekking (voorzien Q1 2020).

Update beleidsinhoudelijke inzichten

De conceptuele stappen die leidden tot de opdrachtverstrekking aan het onderzoeksbureau verduidelijkten hoe moeilijk het is te komen tot indicatoren die relevante informatie opleveren over de effectiviteit van beleidsinterventies.

Evaluatie van de effectiviteit van de digitaliseringsstrategie als geheel is lastig omdat aan een aantal basisvoorwaarden voor een 'klassieke' evaluatiebenadering moeilijk kan worden voldaan:

- afbakenen controlegroepen;
- snelle technologische en economische verandering van het speelveld;
- jaarlijks nieuwe beleidsprioriteiten en daaruit voortvloeiende beleidsinterventies;
- lacunes in het cijfermateriaal: digitalisering is complex, verandert snel en wordt vaak nog niet systematisch meegenomen in statistieken. Het inzicht in die lacunes is echter groeiend en een aantal lacunes worden gericht aangepakt.

De monitor geeft wél inzicht in de kloof tussen output, (outcome) en impact van beleid. Verdere beleidsinhoudelijke inzichten worden verwacht bij de volgende voortgangsrapportage.

Mijlpalen aankomende periode

Q2 2020:

- Rapport over indicatoren
- Resultaten toegevoegde deelonderzoeken CBS
- Update Monitor (inclusief relevante resultaten deelonderzoeken CBS)

Q4 2020

- Opbrengsten rapport over indicatoren meegenomen in aanbesteding update monitor voor 2021
- Mogelijk aanbestedingen op basis van nieuwe indicatoren
- Mogelijk eerste opbrengsten satellietrekening digitalisering CBS (binnen OECD raamwerk)

Q2 2021

Tweede update van de monitor gepubliceerd, met mogelijk (op onderdelen) indicatoren die een verband leggen tussen beleid en beleidseffecten én de relevante resultaten van de satellietrekening.

Vindplaats nadere toelichting

- Monitor www.monitor-nederlanddigitaal.nl
  - <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/05/nederlandse-digitaliseringsstrategie-2.0>
  - <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/05/kamerbrief-over-voortgangsrapportage-en-actualisatie-nederlandse-digitaliseringsstrategie>
-

EZK – Evaluatiestructuur (nationaal) klimaatbeleid

Samenvatting initiatief

Op 28 mei 2019 is door de Eerste Kamer de Klimaatwet aangenomen waarin de klimaatdoelstellingen voor de regering staan. Deze wet richt zich op een reductie van de emissie van broeikasgassen met 49% in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van 1990. Deze ambitieuze doelen liggen nu nog (ver) in de toekomst. Daarom is het van belang om in de periode daarnaartoe goed de vinger aan de pols te houden. Met de inwerkingtreding hiervan zal daarom jaarlijks op de vierde donderdag in oktober een klimaatnota aan de Tweede Kamer worden gestuurd waarin wordt gerapporteerd over de voortgang van het klimaatbeleid en daarmee het behalen van de doelstellingen in de Klimaatwet. Deze jaarlijkse rapportage biedt een mooi aanknopingspunt om een monitor klimaatbeleid te ontwikkelen niet alleen om achteraf te evalueren maar ook om gedurende de rit informatie te genereren waarmee beleid tussentijds kan worden aangepast indien nodig.

Naast deze monitor zal ook een integrale evaluatieagenda op het thema klimaat worden ontwikkeld. Deze zal gericht zijn op het verschaffen van inzicht in de werkzaamheid van het klimaatbeleid over sectorgrenzen heen. Deze evaluatie-agenda zal verder vorm krijgen binnen de plannen voor een meer strategische evaluatie-agenda zoals deze door het ministerie van Financiën worden ontwikkeld.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Monitor Klimaatbeleid

In een interdepartementale werkgroep is inmiddels het kader voor de monitor klimaatbeleid uitgewerkt. Dit kader is gebaseerd op de beleidstheorie die start bij de uitvoering van afspraken uit het Klimaatakkoord (niveau 1), het scheppen van voorwaarden voor de beoogde veranderingen bij de doelgroep, zoals de aanschafprijs van elektrische auto's of de beschikbaarheid van energieloketten bij gemeenten (niveau 2), de gedragsverandering bij die doelgroep zelf, zoals subsidieaanvragen of investeringen door burgers en bedrijven (niveau 3) en tenslotte de beoogde beleidsresultaten, zoals het aantal aangeschafte elektrische auto's of hectare bos (niveau 4). Deze opzet van de monitor is 25 november 2019 ook aan de Tweede Kamer toegestuurd als onderdeel van het klimaatplan.

De indicatoren kunnen dienen als basis voor:

1. Gesprekken over de voortgang in het uitvoerings- en voortgangsoverleg.
2. Het signaleren van mogelijke knelpunten in de uitvoering waarop kan worden bijgestuurd.
3. Verantwoording richting de Tweede Kamer.

De vakdepartementen hebben, gefaciliteerd door RVO, op basis van dit kader per sector een set van indicatoren ontwikkeld die kan worden gebruikt om de algehele voortgang in de betreffende sector te volgen. RVO heeft inmiddels een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd op de indicatorenset. Op basis hiervan wordt nu bezien wat aan data al beschikbaar is voor de monitoring van deze indicatoren bij RVO of andere partijen, en hoe dit op een inzichtelijke manier beschikbaar kan worden gemaakt. Begin mei worden de data aangeleverd door de departementen, waarna door RVO het eerste concept van de nulmeting van de Monitor Klimaatbeleid zal worden ingevuld.

Voor de verantwoording aan de Tweede Kamer zal op grond van de beschikbare data een vaste set van kernindicatoren worden samengesteld, die gezamenlijk op hoofdlijnen een goed beeld geven van de voortgang van het Klimaatbeleid. Deze vaste set van kernindicatoren zal samen met een feitelijke toelichting de Monitor Klimaatbeleid vormen die als bijlage bij de klimaatnota wordt gevoegd. Deze set kernindicatoren kan in de loop der tijd worden aangepast/aangevuld naarmate meer data beschikbaar komen op de verschillende – eerdergenoemde – vier niveaus of wanneer beleidsmaatregelen worden toegevoegd.

Evaluatie Agenda klimaat

De monitor zal vooral een signalerende functie hebben als het gaat om de voortgang en de resultaten van het beleid. Voor een meer diepgaand inzicht in de werkzaamheid van het klimaatbeleid zullen ook aanvullende evaluaties nodig zijn. De monitor zal een belangrijke rol spelen voor het aanboren en aanleveren van data voor deze evaluaties. In het kader van het streven van dit kabinet om als onderdeel van de operatie Inzicht in Kwaliteit departementen te laten werken met een meerjarige strategische evaluatieagenda, past het goed om rond het thema klimaat een interdepartementale evaluatieagenda op te zetten. Wij zullen daarom de komende maanden samen met het ministerie van Financiën bezien hoe een evaluatieagenda klimaat kan worden vormgegeven.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

De monitor is nu nog in de opbouwfase. Beleidsrelevante inzichten over de voortgang en de effectiviteit van het beleid zijn pas te verwachten bij de eerste publicatie van de nulmeting van de Monitor Klimaatbeleid op de vierde donderdag van oktober 2020. Wel blijkt al in deze opbouwfase dat het gemeenschappelijk begrippenkader de departementen helpt bij het inzichtelijk maken van de beleidstheorie achter het beleid. Ook verschaft dit inzicht in de onderlinge afhankelijkheden tussen sectoren, zoals vraag en aanbod van warmte.

Mijlpalen aankomende periode

We voorzien de komende maanden/jaren de volgende mijlpalen voor het initiatief:

- Q2 2020: De monitor is in opzet gereed en de data zijn verzameld.
  - Q4 2020: Vierde donderdag oktober 2020: eerste publicatie van de Monitor Klimaatbeleid bij de klimaatnota (nulmeting).
  - Q2 2021: de Monitor Klimaatbeleid verschijnt ieder jaar op de vierde donderdag in oktober.
-

Vindplaats nadere toelichting

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/voorstel-voor-het-klimaatplan>

FIN – Doorlichting fiscale evaluaties

Samenvatting initiatief

De doorlichting fiscale evaluaties heeft als doel om het instrument van evaluaties van fiscale regelingen nog effectiever in te zetten om het fiscale beleid te verbeteren. Hiertoe analyseert een werkgroep binnen het Ministerie van Financiën de evaluaties van fiscale regelingen tussen 2010 en 2018 (31 stuks). De werkgroep inventariseert onder meer in hoeverre uitspraken worden gedaan over doeltreffendheid en doelmatigheid en of dit heeft geleid tot beleidsaanbevelingen en implementatie daarvan. Het doel is om daaruit af te leiden of er bepaalde factoren zijn die bijdragen aan het nut van een evaluatie. Deze doorlichting is een bijdrage aan de afweging welke regelingen wanneer geëvalueerd zouden moeten worden, in het licht van de recente uitbreiding van de lijst fiscale regelingen die in de Miljoenennota wordt vermeld. De uitkomsten dienen om de betrokken departementen te helpen om de evaluatiecapaciteit zo nuttig mogelijk in te zetten.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Ten tijde van de vorige voortgangsrapportage was door de werkgroep vanuit Financiën in samenwerking met collega's bij de vakdepartementen een inventarisatie opgesteld van de aspecten die in de evaluaties tussen 2010 en 2018 aan bod zijn gekomen, in relatie tot de eisen van de RPE en de Rijksbegrotingsvoorschriften. In de periode sindsdien heeft de werkgroep op basis van de inventarisatie een overkoepelende analyse opgesteld. Het conceptrapport is eind 2019 voorgelegd aan de vakdepartementen en de betrokken onafhankelijke experts. In januari 2020 is het rapport besproken in een bijeenkomst met vertegenwoordigers van verschillende departementen.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

De betrokken departementen bespreken de uitgevoerde analyse om tot een gemeenschappelijke conclusie te komen voor het eindrapport.

Het eindrapport zal ingaan op de evaluatieprogrammering en op de onderzoeksvragen die in evaluaties centraal staan. De werkgroep constateert grote verschillen tussen evaluaties, wat betreft scope en methode van onderzoek. Dit onderscheid lijkt onder meer samen te hangen met de verscheidenheid in fiscale regelingen wat betreft doelstelling en beschikbaarheid van data. Dit kan een reden zijn om geen uniform regime vast te leggen voor de periodiciteit van evaluaties, maar juist per regeling te bepalen wanneer een volgende evaluatie gewenst is en wat daarin precies onderzocht moet worden. Hierbij speelt een afweging tussen een gerichte, doelmatige inzet van de evaluatiecapaciteit enerzijds en een complete evaluatieprogrammering zonder blinde vlekken anderzijds. Wat betreft de inhoud van evaluaties, spitsen de conclusies van het eindrapport zich toe op de vraag in hoeverre evaluaties de instrumentkeus moeten onderzoeken. Is het aantonen van doeltreffendheid en doelmatigheid een voldoende voorwaarde om een regeling ongewijzigd in stand te laten?

Mijlpalen aankomende periode

De planning is dat het eindrapport medio tweede kwartaal gereed is. Vervolgens zal het rapport aan de Tweede Kamer worden aangeboden. De evaluatieplanning van fiscale regelingen wordt vermeld in de Miljoenennota, dus in aanloop naar september zullen de eerste stappen gemaakt worden voor de strategische evaluatieprogrammering.

Vindplaats nadere toelichting

Niet van toepassing

FIN – Klantcontact Belastingdienst

Samenvatting initiatief

Met het initiatief “Klantcontact” wil de Belastingdienst een verbetering realiseren in de kwaliteit van vraagbeantwoording voor complexe vragen over wet- en regelgeving. Verbeterde vraagbeantwoording resulteert naar verwachting in meer duidelijkheid en zekerheid voor de vraagsteller (“In één keer goed”) en daardoor in minder vaak contact.

Het initiatief richt zich op een specifiek aandachtsgebied, namelijk complexe vragen over omzetbelasting (BTW) in relatie tot zonnepanelen. Van de 10 tot 13 miljoen vragen die de BelastingTelefoon jaarlijks ontvangt, komen er circa 92.000 terecht bij het team dat complexe vragen over de omzetbelasting beantwoord (team OB2), een kwart van deze vragen gaat over zonnepanelen. De doelgroep die vragen heeft op dit terrein, bestaat uit particuliere belastingplichtigen die door aanschaf van zonnepanelen te maken krijgen met de OB, ondernemers die (al dan niet particulier) zonnepanelen hebben aangeschaft en fiscaal dienstverleners.

Het initiatief bestaat eruit dat binnen OB2 een dedicated team ‘Zonnepanelen’ wordt ingericht, dat alleen vragen over zonnepanelen beantwoord. Dit heeft voor belastingplichtigen het voordeel dat de medewerkers van de BelastingTelefoon meer gespecialiseerd zijn en vragen beter kunnen beantwoorden. De BelastingTelefoon kan daarnaast medewerkers gericht opleiden in een korte periode, zodat nieuwe medewerkers sneller inzetbaar zijn.

Om het effect van het initiatief op de kwaliteit van vraagbeantwoording vast te stellen is, voordat het team ‘zonnepanelen’ actief was, een nulmeting gehouden. In de eerste helft van 2020 wordt de één-meting uitgevoerd.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Het team Zonnepanelen

Sinds medio december is het ‘team zonnepanelen’ operationeel. Er zijn nieuwe medewerkers geselecteerd en opgeleid. Speciaal voor het team zonnepanelen is een opleiding ontwikkeld. De geselecteerde medewerkers zijn opgeleid en in de loop van december aan de slag gegaan. De technische voorzieningen om binnenkomende telefoontjes direct door te schakelen naar het team zonnepanelen zijn gerealiseerd.

De metingen

Voordat het team zonnepanelen operationeel werd, is in oktober en november 2019 de nulmeting uitgevoerd. Deze bestaat uit twee delen:

1. Een beoordeling van 150 aselect geselecteerde telefoongesprekken, hiervan waren er 75 over zonnepanelen en 75 over overige OB-vragen. De beantwoording van deze vragen werd door deskundige medewerkers van de Belastingdienst beoordeeld.
2. ‘Mystery-call’-gesprekken. Hierbij werden aan de hand van 50 gesprekken, verdeeld over zes fictieve casussen de kwaliteit van vraagbeantwoording door medewerkers getest. Drie casussen gingen over zonnepanelen, drie casussen over overige OB-onderwerpen. De casussen zijn door een deskundige medewerker van de Belastingdienst opgesteld en achteraf beoordeeld.

Om uit te sluiten dat betere kwaliteit van vraagbeantwoording ten koste gaat van, bijvoorbeeld de duur van het telefoongesprek, wordt nog gewerkt aan een overzicht van indicatoren die van belang zijn, maar niet direct met kwaliteit van vraagbeantwoording te maken hebben. Gedacht moet worden aan informatie over zaken als wachttijd, aantal doorverbindingen en dergelijke.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

De nulmeting heeft duidelijk gemaakt dat de meeste binnenkomende vragen juist en volledig worden beantwoord, maar dat er ook nog verbeterpotentieel is in de kwaliteit van vraagbeantwoording.

Het is gelukt om medewerkers te selecteren, op te leiden, de technische randvoorwaarden ingericht te hebben, zodat in korte tijd een dedicated team zonnepanelen operationeel is.

Mijlpalen aankomende periode

- Het team is operationeel. In het tweede kwartaal 2020 zal de kwaliteit van vraagbeantwoording gemeten worden, waarna vervolgens in het vierde kwartaal de uitkomsten bekend zijn. Q2 2020: uitvoering van een één-meting nadat er enkele maanden ervaring is opgedaan met het initiatief. Analyse van de resultaten uit het onderzoek, feedback-ronde bij medewerkers van de BelastingTelefoon.
  - Q4 2020: Het initiatief "Klantcontact" is afgerond. Er is zicht op de effectiviteit van het initiatief, bij wetslagen daarvan wordt geïnventariseerd op welke andere processen de opzet kan worden toegepast.
-

Vindplaats nadere toelichting

Niet van toepassing

IenW – Circulaire Economie

Samenvatting initiatief

De huidige manier van winnen en verwerken van grondstoffen en gebruiken en afdanken van producten leidt tot risico's in leveringszekerheid van grondstoffen en milieudruk (o.a. uitstoot van broeikasgassen, land- en watergebruik, biodiversiteitsverlies). Om deze maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden moet anders met onze grondstoffen worden omgegaan.

Het rijksbrede programma Circulaire Economie heeft tot doel om ervoor te zorgen dat we van een grondstofintensieve economie naar een grondstofefficiënte economie zonder afval gaan. Met als doelstelling om in 2050 in Nederland volledig circulair te zijn. Als tussendoelstelling is opgenomen om in 2030 50% minder abiotische primaire grondstoffen te gebruiken. Om te weten of we op koers liggen, werkt een consortium van kennisinstellingen (CBS, Centrum voor Milieuwetenschappen, CPB, RIVM, RVO, RWS, SCP, TNO en Universiteit Utrecht), onder regie van PBL aan een monitoringsysteem. Het opzetten van het monitoringsysteem is tevens de pilot voor de operatie Inzicht in Kwaliteit. De monitoringsuikomtsen kunnen helpen om tijdig in het proces bij te sturen en te bepalen welke aanvullende acties/ beheersingsmaatregelen mogelijk zijn om maximaal rendement te halen uit de beschikbare middelen

---

Stand van zaken uitvoering initiatief

Het PBL heeft in december de policy brief '*Doelstelling Circulaire Economie 2030. Operationalisering, concretisering en reflectie*' uitgebracht. Aan het PBL heeft IenW gevraagd om de doelen voor 2030, halvering van het gebruik van de primaire abiotische grondstoffen, te operationaliseren. Dit product levert belangrijke inzichten en uitgangspunten voor de monitor. Het meten van de voortgang naar een circulaire economie is complexe materie. De mate van voortgang is niet te vatten in één indicator of in één doelstelling; een set van doelen en indicatoren is nodig.

Het merendeel van de, aan het monitoringsprogramma verbonden, kennisinstellingen heeft aan hun opdrachten gewerkt. De meeste rapporten worden in het eerste kwartaal van 2020 gepubliceerd. Deze rapporten vormen de inhoudelijke basis voor de eerste rapportage 'Op weg naar een robuuste monitoring van de circulaire economie' van PBL. Deze brengt kennis bij elkaar die deze kennisinstellingen onder de vlag van het monitoringsprogramma in 2019 hebben opgeleverd en levert de basis voor methodieken die vanaf 2020 verder ontwikkeld worden. PBL heeft deze rapportage eind januari 2020 gepubliceerd. Deze rapportage is een goede eerste stap en bevat relevante informatie die in het eerste en tweede kwartaal van 2020 worden meegenomen in de actualisatie van het uitvoeringsprogramma.

Daarnaast heeft PBL in januari 2020 het werkprogramma voor 2020 definitief gemaakt. Dit werkprogramma geeft een overzicht van de producten in 2020 en een eerste doorkijk naar 2021.

Ten slotte is er een internationale workshop gehouden die PBL samen met de Universiteit Utrecht in januari 2020 heeft georganiseerd. Samen met internationale monitoringspartijen is gediscussieerd over welke aspecten van Circulaire Economie (CE) en welke kernindicatoren van belang zijn om te volgen en op te sturen. Het opstellen van een internationaal CE-monitoringkader in samenwerking met verschillende sectoren (publiek, privaat, maatschappelijk middenveld) en landen is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat deze aansluiting vindt bij het monitoren van gemeenschappelijke wereldwijde doelen zoals de SDG's. Daarnaast is samenhang tussen landen cruciaal om vergelijkingen mogelijk te maken en voor multinationale bedrijven is het van belang vanwege hun wereldwijde waardeketens.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

De policybrief van PBL over de kabinetsdoelstelling voor 2030 heeft nuttige inzichten opgeleverd over de operationalisering van het tussendoel en mogelijke aangrijpingspunten opgeleverd voor het formuleren van aanvullende (sub)doelen aangaande de gewenste effecten (verlagen milieudruk en borgen leveringszekerheid grondstoffen) van een circulaire economie. Opgeleverde inzichten zijn:

- De policy brief heeft blootgelegd welke keuzes gemaakt moeten worden om de tussendoelstelling concreet en meetbaar te maken. Zo moet worden vastgesteld om welke grondstoffen het gaat en wat de reikwijdte van de doelstelling precies is. Gaat het bijvoorbeeld om het grondstoffengebruik in Nederland of in de (wereldwijde) keten en gaat het om wat producenten gebruiken, of consumenten, of allebei?
- De tussendoelstelling geeft ambitie en richting aan en heeft daarmee een mobiliserende werking, maar PBL adviseert aanvullende doelen op te stellen om voldoende richting de circulaire economie te kunnen sturen. Daarbij is aandacht nodig voor de milieu-effecten van grondstofgebruik, leveringszekerheid en op welke wijze grondstoffen worden aangewend (reuse, repair, etc.). Ook is aandacht nodig voor kwantiteit en waardebehoud.
- Aangezien grote verschillen bestaan tussen productgroepen benadrukt PBL dat er bij het stellen van (sub)doelen idealiter onderscheid gemaakt wordt in doelen voor transitieagenda's en productgroepen.

PBL beveelt aan om de verdere uitwerking met betrokken partijen te doen. IenW neemt deze aanbeveling over en gaat daar het komende jaar mee aan de slag. Bij dit proces past een lerende en evaluerende aanpak, en zal (net als het monitoringsprogramma) als groeimodel worden gezien. Bij zowel de operationalisering als het proces tot het komen tot een doelenset, wordt er gebruik gemaakt van de laatste inzichten uit het monitoringsprogramma.

Mijlpalen aankomende periode

- Q2 2020:
  - Publicatie van alle onderliggende onderzoeken van de kennisinstellingen.
  - Het proces om te komen tot een set doelen voor 2030 is van start gegaan.
  - Actualisatie uitvoeringsprogramma circulaire economie, met behulp van de rapportage 'Op weg naar een robuuste monitoring van de circulaire economie'.
- Q4 2020: De eerste integrale CE-rapportage (ICER) zal afgerond worden en levert een overzicht van de stand van zaken en aanknopingspunten voor bijsturen.
- Q2 2021: De ICER levert inzichten voor de actualisatie van het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie.

Vindplaats nadere toelichting

- [Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie](#) (8 februari 2019)
  - PBL [Policy brief](#) (17 december 2019)
  - [Rapportage](#) 'Op weg naar een robuuste monitoring van de circulaire economie (30 januari 2020)
  - Website monitoringsprogramma PBL: <https://www.pbl.nl/monitoring-circulaire-economie>
-

J&V – Recidivebestrijding ('Koers en Kansen')

Samenvatting initiatief

Het programma Koers en kansen voor de sanctie-uitvoering heeft als doel herhaalde criminaliteit te verminderen en de sanctie-uitvoering toekomstbestendig te maken. Het programma heeft een Projectenlab met daarin 40 experimenten voortkomend vanuit en uitgevoerd door de uitvoeringspraktijk. Vertrekpunt van het programma is dat de sleutel tot verandering ligt in de handen van de partner(organisaties) gezamenlijk. Om die reden is, naast verandering van onderaf, ook een beweging op *bestuurlijk* niveau ingezet. De leden van de Bestuurlijke Regiegroep Koers en kansen zoeken samen naar inzichten die op grotere schaal toegepast kunnen worden om de sanctie-uitvoering te verbeteren en vernieuwen. Voor de inrichting van de onderzoeks- en leeromgeving gebruikt het programma de adviezen van de Koersbewakers, een groep wetenschappers die adviseert over de inhoud, kwaliteit en leerbereik van de projecten.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Inmiddels zijn de eerste Koers en kansen-projecten afgerond en worden de eerste (inhoudelijke en procesmatige) tussenresultaten zichtbaar. Daarnaast is in het najaar van 2019, samen met een aantal Koers en kansen-projecten, een verduurzamingscan ontwikkeld. Deze scan geeft inzicht in de potentie tot verduurzaming van een project en geeft een indicatie op welke schaal verduurzaming kan plaatsvinden en wat noodzakelijke randvoorwaarden hierbij zijn. De scan is nu beschikbaar voor alle projecten in het Projectenlab en kan de komende maanden gebruikt gaan worden.

Ook is een MKBA-checklist gemaakt. Op basis van deze checklist is een lijst gemaakt van projecten in het Projectenlab die, gelet op de beschikbare projectinformatie en de programmadoelstellingen/leervragen, geschikt zouden zijn voor een MKBA. In aanloop naar het starten met de ontwikkeling van een MKBA-systematiek komende zomer, wordt door financial Rijkstrainees een onderzoek gedaan naar wat er nodig is om projecten MKBA-ready te maken. De voorgaande instrumenten dragen op zichzelf niet direct bij aan het terugdringen van de recidive maar vergroten de kans dat de opbrengsten en bevindingen van de verschillende projecten die bijdragen aan het verlagen van het recidiverisico, na afronding beter kunnen worden verduurzaamd en verspreid.

Tot slot is, samen met TNO, wetenschap en uitvoeringspraktijk, gestart met het bouwen van een model (system dynamics; Marvel) over factoren die recidive verklaren. Dit model zal idealiter in de praktijk de basis gaan vormen voor een domeinoverstijgende, interactieve kennisbank waarin de verbanden tussen de verschillende factoren die wel/niet bijdragen aan recidivevermindering per individu constant worden gevoed en verder uitgebouwd door nieuwe informatie uit wetenschap en praktijk. Een kennisbank dus van, voor en door de experts op het gebied van recidive vermindering om zo voortdurend in te kunnen blijven spelen op de veranderingen in de maatschappij en doelgroep en de kans op recidive te verkleinen.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

"10 september 2019 kwam ik aan in de P.I. Hoogvliet. Niemand wist waar ik was, ook mijn werk niet en die was ik door dit gebeuren bijna kwijt en dan zou ik ook mijn onderdak kwijt zijn en in de schulden belanden. Mijn advocaat kwam met info over Kleinschalige Voorziening (KV) Rotterdam...Dit is een plek waar je kunt nadenken over jezelf en je normen en waarden...Ik heb deze kans met 4 handen aangepakt... Ik hoop dat de Kleinschalige Voorziening meer mensen het goede laat zien en dat dit een groot succes gaat worden. Ik weet zeker dat er meer mensen beter naar buiten gaan dan ze zijn binnengekomen." (vrijelijk geciteerd uit een dankbrief van een verdachte die verbleef in de kleinschalige detentievoorziening Rotterdam; Koers en kansen-project).

Inmiddels beginnen verschillende experimenten beleidsinhoudelijke tussenresultaten op te leveren. Voor veel projecten geldt echter dat de aantallen waarop deze eerste tussenresultaten zijn gebaseerd nog te beperkt zijn om brede conclusies te trekken. Tussentijdse leeropbrengsten zijn:

- Uit het project wijk Ruwaard in Oss blijkt dat het ontschotten van budgetten ruimte schept om tot maatwerk te komen voor een betrokkene. De omstandigheden van de betrokkene en zijn sociale omgeving kunnen zo meer meegenomen worden in het streven naar een straf/interventie die werkt. Dit betekent in de praktijk dat professionals uit de strafrechtketen, sociaal/lokaal domein en zorg niet alleen samen moeten leren handelen om de betrokkene centraal te stellen maar ook dat de ondersteunende structuren en systemen en dan met name de financiering levensloopbestendig moeten worden ingevuld.
- Ex-gedetineerde vrouwen die hebben meegedaan aan het leer-werkproject in de horeca, 'Rebelz', zijn tot nu toe niet teruggevallen in de criminaliteit. Met het oog op bredere inzetbaarheid van betrokken vrouwen op de arbeidsmarkt, wordt nu samen met het onderwijs bekeken of de horeca-opleiding (die leidt tot een branchediploma) kan worden verbreed naar andere branches. Voor de horecabranche kan de verbreding echter een risico vormen doordat de vrouwen uiteindelijk niet belanden in de horeca en de branche dus blijft kampen met een tekort aan personeel.

Overkoepelende lessen uit het Projectenlab Koers en kansen zijn:

- Experimenteren blijkt in de praktijk lastig. Om te experimenteren worden kaders losgelaten en moeten andere acties worden ondernomen dan normaal. In de praktijk leidt dat tot het opwerpen van zoveel drempels of het zo erg specificeren van een groep waar het experiment zich op richt, dat er nauwelijks meer instroom is of het experiment zo beperkt wordt dat er niets kan worden uitgetoet. Bij projecten waar dit speelt en nieuwe projecten wordt nu telkens bekeken of de projectvoorwaarden niet te beperkend zijn.
- Het uitgangspunt van de sanctieuitvoering is (steeds meer) levensloop centraal/persoonsgericht/maatwerk. Uit de experimenten blijkt dat niet alleen ons handelen maar ook de ondersteunende structuren en dan met name de financiering ook levensloopbestendig moet worden ingevuld. Dat speelt bijvoorbeeld bij de overgang van forensische zorg naar reguliere ggz-zorg maar ook zeker bij de 18-/18+ overgang in het geval van adolescenten.

Mijlpalen aankomende periode

- Q1/Q2 2020: Uitvraag derde subsidieronde Koers en kansen start;
- Q2 2020: Eerste versie Kennisbank recidive (Marvel) beschikbaar;
- Q2/Q3 2020: Voortgangsrapportage Koers en kansen naar de Tweede Kamer;
- Q2-Q4 2020: Ontwikkelen werkwijzen en instrumenten gericht op professionalisering van de (lokale) samenwerking en resultaatfocus (kennisbank, doorontwikkeling recidivemonitor, MKBA systematiek, professionalisering projectmanagement);
- Q3 2020: Plan van aanpak gereed met betrekking tot proces MKBA (o.a. het realiseren van een 'kengetallen catalogus J&V') en relevante projecten klaarmaken voor MKBA's;
- Vanaf Q3 2020: Starten met het uitvoeren van MKBA's.

Vindplaats nadere toelichting

Op de website van het programma Koers en kansen, www.sanctieuitvoering.nl wordt alle informatie gedeeld over het programma, het Projectenlab en de recente ontwikkelingen binnen Koers en kansen.

J&V – Cyber monitor

Samenvatting initiatief

Cybersecurity is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een belangrijk thema in de Nederlandse maatschappij. De belangen zijn dan ook groot: Nederland is voor een groot deel afhankelijk geworden van digitale processen, waardoor er veel op het spel staat als deze onverhoopt uitvallen. In 2018 is onder coördinatie van de NCTV de Nederlandse Cyber Security Agenda (NCSA) opgesteld, met daarin zeven ambities om de digitale veiligheid van Nederland verder te brengen. De uitvoering van de NCSA wordt ondersteund door een investering van het kabinet die oploopt tot 95 miljoen euro structureel per jaar, verdeeld over meerdere ministeries. Bij een relatief nieuw domein van overheidsbeleid als cybersecurity is het belangrijk om te onderzoeken wat wel en niet werkt, zodat de overheid zo effectief mogelijke beleidsinterventies kan doen en investeringen zoveel mogelijk resultaat opleveren. In deze proeftuin onderzoekt de NCTV met alle aangesloten partners binnen de Rijksoverheid hoe we zo goed mogelijk zicht kunnen krijgen op de effecten van cybersecuritybeleid

---

Stand van zaken uitvoering initiatief

De proeftuin is van start gegaan in september 2019 en is dus nog relatief jong. De eerste activiteit in het kader van deze proeftuin was om de reeds bestaande systematiek om de voortgang van beleidsinitiatieven op cybersecurity te monitoren kritisch onder de loep te nemen. Als coördinator van de NCSA maakt de NCTV gebruik van een vragenlijst en gesprekscyclus om deze voortgang in kaart te krijgen. Op basis van interviews en documentanalyse is er een advies opgeleverd om deze vragenlijst scherper te maken, zodat de NCTV de juiste informatie boven water krijgt om invulling te kunnen geven aan de rol van coördinator en de onderlinge samenhang te stimuleren. Tijdens de interviews kwam bijvoorbeeld naar voren dat de verschillende departementen de behoefte hebben om meer van elkaars beleidsinitiatieven te leren en informatie uit te wisselen over hoe de effectiviteit hiervan in beeld kan worden gebracht. De adviezen die dit onderzoek heeft opgeleverd worden op dit moment verwerkt in de vragenlijst voor de komende voortgangsrondes, waarbij meer aandacht voor leren van elkaar zal zijn.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Als coördinator op cybersecuritybeleid streeft de NCTV naar een stelsel waarbij er samenhang is tussen de beleidsinitiatieven binnen de Rijksoverheid op dit terrein, en waar geleerd wordt van elkaars ervaringen. De zeven ambities uit de NCSA bestrijken allerlei verschillende initiatieven, die variëren van het versterken van detectie en respons tot het stimuleren van publiek-private samenwerking op het gebied van cybersecurity. De expertise voor specifieke beleidsterreinen ligt uiteindelijk bij de vakdepartementen, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beleid op hun eigen terrein. Er is dan ook geen 'one size fits all'-benadering om de effectiviteit van alle maatregelen binnen de NCSA in kaart te brengen. Wel kunnen departementen van elkaar leren als er in verschillende domeinen vergelijkbare beleidsinstrumenten worden ingezet. Er zijn bijvoorbeeld meerdere departementen bezig met het verhogen van bewustwording of het versterken van detectie en respons. Tijdens de volgende voortgangsrondes zal dan ook geprobeerd worden via de gesprekken en de vragenlijst om de mogelijkheden voor kennisuitwisseling in kaart te brengen. Het uiteindelijke doel hiervan is dat de initiatieven uit de NCSA en investeringen door de overheid in cybersecurity zo veel mogelijk bijdragen aan een digitaal veilig Nederland.

Het belangrijkste inzicht dat tot nu toe naar voren is gekomen uit de proeftuin, is dat het noodzakelijk is om het proces van leren van beleid los te trekken van het proces van verantwoording afleggen over beleid. In de jaarlijkse vragenlijst en gesprekscyclus voor de NCSA liepen deze twee onderwerpen nog veel door elkaar. Vanaf dit jaar is de nadruk van de vragenlijst en de gesprekken meer op leren en vooruitkijken gelegd. Hierdoor wordt een open gesprek mogelijk tussen alle betrokken partners over wat er wel en niet goed gaat en ontstaat er een sfeer waarin leren over beleid voorop staat.

Mijlpalen aankomende periode

Dit voorjaar wordt de jaarlijkse voortgangsrondes voor de NCSA voor het eerst gedaan met de herziene versie van de vragenlijst. Het gewenste resultaat hiervan is dat de NCTV een beter beeld heeft van de voortgang van de NCSA en kansen kan identificeren om onderling leren te stimuleren.

Daarnaast zal er later dit jaar worden gestart met de brede evaluatie van de NCSA. Als vervolgstap binnen de Operatie onderzoekt de NCTV hoe invulling kan worden gegeven aan een gezamenlijke evaluatie van de NCSA. Deze evaluatie zou inzicht moeten bieden in de effecten van de NCSA als geheel, en aanbevelingen geven om de Rijksbrede aanpak op cybersecurity te versterken op basis van de inzichten die zijn opgedaan tijdens de Operatie en de evaluatie.

Q2 2020: Voortgangsrondes NCSA met vernieuwde vragenlijst

Q4 2020/Q1 2021: Evaluatie NCSA

Vindplaats nadere toelichting

Niet van toepassing

J&V – Effectiviteit politieoptreden

Samenvatting initiatief

Voor het departement als eigenaar van de politie is het van belang om te kunnen monitoren of de politie nu en in de toekomst berekend is op haar taak. De proeftuin is bedoeld om te onderzoeken of en hoe indicatoren en kengetallen en de kwalitatieve duiding ervan kunnen helpen om het woord 'berekend' te operationaliseren. Het streven is om meer inzicht te krijgen of de politieorganisatie dusdanig bekostigd, ingericht, getraind en klaar is om ingezet te worden, dat zij haar maatschappelijke taak kan vervullen. Dat inzicht biedt het ministerie een beleidsrelevant handelingsperspectief voor het inrichten van de eigenaarstaak ten aanzien van de politie, de verantwoording daarover aan de Tweede Kamer en haar rolvervulling richting opdrachtgevers en opdrachtnemer. Uiteindelijk is de maatschappelijke toegevoegde waarde erin gelegen dat door een betere invulling van de eigenaarsrol de politie haar maatschappelijke taak ook beter kan uitoefenen.

Stand van zaken uitvoering initiatief

De volgende activiteiten zijn uitgevoerd in 2019:

- een inventarisatie van relevante indicatoren en kengetallen die nu in de planning en control cyclus gebruikt worden;
- een literatuurstudie naar het gebruik van indicatoren en kengetallen;
- een voorstel met een beschrijving van een aantal relevante indicatoren en hoe die gebruikt kunnen worden;
- een analyse van deze indicatoren om vast te stellen dat de indicatoren beschikbaar en bruikbaar zijn.

Op basis daarvan is een voorlopige keuze binnen het initiatief voor indicatoren gemaakt. Op dit moment wordt gewerkt aan de nadere uitwerking en analyse van de indicatoren. Ook zullen er interviews plaatsvinden met (internationale) deskundigen over het gebruik van indicatoren. De bevindingen en opgedane kennis worden ingebed in andere trajecten binnen het departement, waaronder de ontwikkeling en invoering van het sturingsmodel. Parallel is ook meegewerkt aan een Case Study 'Police Effectiveness' als onderdeel van een internationaal onderzoek dat in het verlengde van de operatie inzicht in kwaliteit in opdracht van het ministerie van Financiën wordt uitgevoerd. Deze internationale inzichten zullen gebruikt worden en een vervolg krijgen binnen de proeftuin.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Met de inventarisatie is inzicht en overzicht ontstaan over de beschikbare gegevens en het huidige gebruik ervan. Daaruit blijkt onder meer dat de gegevens momenteel nog weinig met elkaar in verband worden gebracht. Uit de literatuurstudie blijkt dat het niet eenvoudig is om het functioneren en de effectiviteit van de politie goed in beeld te brengen en te bepalen of de politie berekend is op haar taak. Politiewerk is divers en regelmatig niet eenvoudig meetbaar. De constatering zetten aan tot voorzichtigheid in het gebruik van indicatoren. Anderzijds benadrukt de literatuur dat het wel van belang en wenselijk is om het functioneren en de effectiviteit van de politie zichtbaar te maken. Indicatoren zijn wel degelijk zinvol te gebruiken om te signaleren en aan te zetten tot discussie en overleg over het functioneren van de politie. Ze zijn echter niet zelfstandig bruikbaar om een onderbouwd oordeel te vellen over het functioneren van de politie. De opgedane inzichten kunnen los van de politie relevant zijn voor anderen die zich bezighouden met het sturingsmodel en sturingsinformatie en mogelijk indicatoren op een zinvolle manier willen inzetten.

Vanuit de inventarisatie van beschikbare gegevens en indicatoren heeft het initiatief onderbouwd een voorlopige keuze gemaakt voor een aantal indicatoren die vanuit verschillende invalshoeken een goede blik geven op de politie. Voorbeelden hiervan zijn de vraag naar politie aan de hand van onder meer aangiften en het financieel resultaat. Deze indicatoren zijn uitvoerig beschreven en het

gebruik ervan is toegelicht. Daarbij is zorgvuldig gekeken naar wat de indicator zegt, waarom dat relevant is voor het ministerie van Justitie en Veiligheid als eigenaar van de politie en hoe de indicatoren gebruikt en aan elkaar gerelateerd kunnen worden. Ook is gekeken naar mogelijkheden voor normering van indicatoren. Deze stap draagt er aan bij dat een onderbouwde koppeling ontstaat tussen indicatoren en de doelen van en het beleid dat de eigenaar van de politie voert. Op dit moment wordt een analyse uitgevoerd met de gekozen indicatoren om te toetsen wat voor beeld ze geven van de politie. Het ministerie van Justitie en Veiligheid werkt aan de invoering van het OOE sturingsmodel voor de politie. De inzichten die worden opgedaan bij de uitvoering van het initiatief worden hierin meegenomen.

Mijlpalen aankomende periode

- Er wordt een analyse uitgevoerd met de voorlopig gekozen indicatoren. Uit deze analyse moet blijken of de indicatoren beschikbaar zijn, welk beeld ze van de politie oproepen en hoe de indicatoren gebruikt kunnen worden. (Q2 2020)
  - Opzet en uitvoering van enkele interviews met (internationale) deskundigen die bruikbare inzichten kunnen geven over toepassing en gebruik van indicatoren. (Q4 2020)
  - De inzichten die het initiatief oplevert worden meegenomen bij de inrichtingen van het nieuwe sturingsmodel voor de politie dat het ministerie van Justitie gaat hanteren. (Q2 2021)
  - Besluitvorming over welke indicatoren en het daadwerkelijke gebruik ervan, vindt plaats in het kader van de verdere invulling van het sturingsmodel politie. Hierover vindt ook afstemming en overleg met politie en het ministerie van Financiën plaats. Er zullen ook afspraken worden gemaakt over het beschikbaar komen van de benodigde gegevens voor de indicatoren en het gebruik ervan zal vastgelegd worden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een informatieprotocol of in regelgeving (Q2 2021).
-

Vindplaats nadere toelichting

- Eerste halfjaarbericht politie 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 29628, nr. 896), onlangs verzonden aan de Tweede Kamer. Het bericht bevat een passage waarin is aangegeven dat gezocht wordt naar de beantwoording van de vraag of de politie is berekend op haar taak.
  - Reactie op verzoek commissie over een toelichting op de inzet van de initiatieven 'Recidivebestrijding' (Koers en kansen) en 'Effectiviteit politieoptreden' in het kader van de Operatie Inzicht in Kwaliteit (Kamerstukken II 2018/19, 31865, nr. 139).
  - Brief over het toezicht op de politie van 5 december 2018: "Toezicht op en waarborgen van de politieorganisatie". (Kamerstuk 29628, nr. 835)
-

SZW – Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt ('VIA')

Samenvatting initiatief

Personen met een niet-westerse migratieachtergrond ervaren structurele en persistente achterstanden op de arbeidsmarkt. Het programma VIA is opgezet om deze achterstanden te doorbreken en de arbeidsmarktpositie van deze groep te verbeteren. Omdat op dit moment onvoldoende kennis is over wat echt effectief is om dit te bereiken, werkt VIA in acht pilots aan ontwikkeling van deze kennis. Het doel is om erachter te komen wat werkt om de achterstanden op de arbeidsmarkt van deze groep te verkleinen. De ambitie is om gedurende en na de looptijd van VIA (2018-2021) inzichten uit de pilots beschikbaar te maken voor werkgevers, gemeenten, UWV en onderwijsinstellingen en zo succesvolle beleidsinterventies op te schalen. In 2021 wil het programma VIA een palet aan effectieve en efficiënte maatregelen bieden waarmee gelijke kansen op de arbeidsmarkt voor mensen met een niet-westerse migratieachtergrond worden gecreëerd en hun arbeidsmarktpositie blijvend kan worden versterkt. Op lange termijn draagt dit bij aan een gelijkwaardige arbeidsmarktpositie.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Alle acht VIA-pilots zijn het afgelopen jaar uitgewerkt en zijn in uitvoering. De pilots worden uitgevoerd in samenwerking met de partners in de praktijk, zoals gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen, vergezeld van evaluatieonderzoek en met de blik gericht op toekomstige uitrol van lessen uit de pilots.

Naast de pilot-evaluaties is ook een overkoepelende programma-evaluatie gestart. Verder voert VIA aanvullende onderzoeken uit. Een voorbeeld is een reeks van zes vervolgonderzoeken die voortborduren op al bestaande effectiviteitsstudies naar re-integratiemaatregelen. In deze vervolgonderzoeken wordt de factor 'migratieachtergrond' toegevoegd waar dit eerder niet was gedaan.

Verder is een basis gelegd voor het (toekomstige) uitrollen van oplossingen, inzichten en lessen uit de pilots. Het verspreiden van lessen doet VIA niet alleen, samen met partners is het bereik veel groter. Met organisaties als VNO-NCW, AWWN, G40, VNG, Divosa, MBO Raad, Diversiteit in Bedrijf en Vluchtelingenwerk Nederland wordt samengewerkt om (t.z.t) inzichten te verspreiden onder gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen.

Op 11 november 2019 organiseerde VIA de conferentie 'Weten Wat Werkt'. Meer dan 330 stakeholders waren aanwezig om kennis met elkaar uit te wisselen en draagvlak voor de toekomstige uitrol van de lessen te vergroten

---

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Het gros van eerste tusseninzichten uit de VIA pilots komt in het derde kwartaal van dit jaar, de meeste volledige beleidsinhoudelijke inzichten uit VIA volgen in de eerste kwartaal van 2021. Enkele (beleidsinhoudelijke) inzichten zijn echter nu al bekend.

Zo leert de pilot Barometer Culturele Diversiteit dat werkgevers behoefte hebben aan inzicht in de culturele diversiteit binnen de organisaties, en dat dit inzicht (technisch) verkregen kan worden door het koppelen van databases. Werkgevers die aan de pilot deelnamen geven aan dat het inzicht in culturele diversiteit hen helpt bij het formuleren van gedegen diversiteitsbeleid. Momenteel worden de wettelijke grondslag en kaders voor het beschikbaar maken van de Barometer voor werkgevers onderzocht

Verder laat het eerste onderzoek uit de reeks vervolgonderzoeken op bestaande effectstudies zien dat in dat onderzoek bestudeerde instrumenten in meeste gevallen vergelijkbare effectiviteit laten zien voor personen met en zonder (niet-westerse) migratieachtergrond. Verschillen zijn gevonden bij "arbeidsbemiddeling voor bijstandsgerechtigden" (extra effectief voor personen met een

Marokkaanse migratieachtergrond) en “trajecten op basis van Individuele Re-integratie Overeenkomsten voor WW-gerechtigden” (extra effectief voor personen met een Marokkaanse en Turkse migratieachtergrond). Voor WW-gerechtigden met een niet-westerse migratieachtergrond is daarnaast het lock-in effect (de afname van de baankans tijdens het deelnemen aan een traject) kleiner.

Tenslotte leert de eerste tussenrapportage van de programma-evaluatie VIA een aantal lessen ten aanzien van het evidence based werken in het algemeen, en het opzetten en evalueren van (experimentele) pilots. Zo concluderen de onderzoekers dat het van belang is om onder meer het formuleren van vraagstellingen in samenspraak te doen met partijen die uiteindelijk de kennis moeten gaan gebruiken, partijen als werkgevers, gemeenten en onderwijsinstellingen

---

Mijlpalen aankomende periode

- Q2 2020: mogelijke start Barometer Culturele Diversiteit
- Q3 2020: eerste tussentijdse inzichten in effectiviteit komen beschikbaar
- Q3 2020: tweede tussenrapportage programma-evaluatie
- Q4 2020: pilots Leren en Werken, Intensieve Begeleiding, Nudging Werving en Selectie, Behoud en Doorstroom en Uitstroom uit de WW zijn in afrondende fase. Definitieve route voor vervolg en opschaling is bekend.
- Q1 2021: VIA-eindrapportage wordt met Tweede Kamer gedeeld, met daarin opties voor vervolg VIA en toekomst nog doorlopende pilots.
- Q2 2021: VIA-conferentie ‘Doen Wat Werkt’.

Vindplaats nadere toelichting

- Kamerbrief “Programma VIA Voortgangsbrief 2019”
  - Informatiefolder Programma Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt
  - Onderzoeksrapport langetermijneffecten Re-integratie, SEO 2019
  - Evaluatie programma Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt, eerste tussenrapportage
-

SZW – Persoonlijke dienstverlening door UWV

Samenvatting initiatief

Het Programma Doorontwikkeling WGA-dienstverlening² bestaat uit diverse initiatieven met als doel het verbeteren van de dienstverlening aan mensen met een WGA-uitkering teneinde de kans op werkhervatting te vergroten.

Momenteel ontvangen circa 200.000 mensen een WGA-uitkering. Het gaat hierbij om mensen die twee jaar of langer ziek zijn, hierdoor 65% of minder van het oude loon kunnen verdienen en wel in staat zijn om nu of in de toekomst te werken.

Mensen met een WGA-uitkering moeten erop kunnen vertrouwen dat de dienstverlening van UWV en re-integratiebedrijven maximaal is gericht op werkhervatting. De initiatieven van het Programma Doorontwikkeling WGA-dienstverlening moeten meer zicht bieden op de effectiviteit van WGA-dienstverlening ('welke interventies hebben welk effect') met als doel om de komende jaren vooral gebruik te maken van effectief bewezen interventies.

Stand van zaken uitvoering initiatief

Verscheidene initiatieven zijn gestart rond de doorontwikkeling van de WGA-dienstverlening. Grofweg kan hierbij onderscheid worden gemaakt in (a) het op orde krijgen van de basis (o.a. het ophogen van de uitvoeringscapaciteit bij UWV en het verhogen van de productiviteit) en (b) het verbeteren van dienstverlening (o.a. meer aandacht voor vakmanschap door UWV en het effectenonderzoek).

Op 1 oktober 2019 is UWV gestart met een effectenonderzoek, waarbij drie groepen WGA-uitkeringsgerechtigden verschillende niveaus van activerende dienstverlening ontvangen. Meten van de netto-effectiviteit van deze dienstverlening vergt echter een lange adem. Zo duurt het circa 14 maanden alvorens de onderzoekspopulatie is ingestroomd en dient deze drie jaar te worden gevolgd om een indicatie van de effectiviteit te krijgen. Onafhankelijk onderzoeksbureau SEOR is in augustus 2019 gestart met de voorbereiding van aanvullende enquêtes en de analyse van dit effectenonderzoek. Tussentijds vinden twee metingen plaats naar het effect van de dienstverlening. Het onderzoek loopt tot en met juni 2024.

Naast het effectenonderzoek zijn onderzoeken gestart naar de effectiviteit van ingekochte trajecten en andere activerende instrumenten. Tevens loopt er een wetenschappelijk traject naar de ontwikkeling van een profiling systeem voor de WGA-doelgroep. In november 2019 heeft het onderzoeksbureau SEOR een onderzoek afgerond naar de arbeidsmarktpatronen van mensen die werk(t)en met een jobcoach.

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Inzicht in de beschikbare capaciteit voor WGA-dienstverlening en ingezette instrumenten stond bij aanvang van de intensivering in 2018 nog in de kinderschoenen. UWV is in overleg met SZW een proces ingegaan waarbij het uitbreiden van en inzicht verschaffen in de beschikbare capaciteit en productiviteit centraal stond. Om persoonlijke dienstverlening aan WGA-gerechtigden te kunnen leveren, heeft UWV de personele capaciteit uitgebreid en worden extra arbeidsdeskundigen en adviseurs intensieve dienstverlening opgeleid. De (extra) beschikbare capaciteit wordt door het inrichten van bedrijfsmatige ondersteuning in de regio's en het versterken van de centrale planning en aansturing gericht ingezet, met als resultaat een hogere productie. UWV werkt tegelijkertijd aan optimalisering van de kwaliteit van registraties en interventies, waarbij ook aandacht is voor het versterken van het vakmanschap van de UWV-medewerkers. Het proces tot nu toe heeft handelingsperspectieven voor UWV opgeleverd om de productiviteit en daarmee

---

² WGA = werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten

beschikbare capaciteit voor de WGA-dienstverlening te vergroten. Dit komt ten goede aan de doelmatigheid van de uitvoering.

In de afgelopen periode is het onderzoek naar de arbeidsmarktpatronen van mensen die werk(t)en met een jobcoach afgerond. Dit onderzoek heeft een uitgebreide beschrijving opgeleverd van de bewegingen op de arbeidsmarkt van werkenden met een jobcoach. Dit gedetailleerde beeld geeft veel inzichten in de inzet van jobcoaches. Het is echter niet mogelijk om uitspraken te doen over de (netto) effectiviteit, omdat er geen gelijke controlegroep te construeren is die geen coaching ontvangt. Jobcoaching blijkt in het algemeen te doen waarvoor het is bedoeld, namelijk ondersteunen in behoud van werk. Ruim 60% van de Wajongers werkt drie jaar na de start van werken met jobcoaching nog steeds, waarvan de helft zonder een jobcoach. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat mensen ondanks de ondersteuning van een jobcoach vaak niet duurzaam aan het werk kunnen blijven; de helft maakt baanwisselingen mee die voor een deel tot uitval leiden. Dit onderzoek is een belangrijke eerste stap om de dienstverlening verder te kunnen verbeteren met kennis over bewezen effectieve aanpassingen, waarmee de mogelijkheden voor vervolgonderzoek in beeld zijn gebracht.

Mijlpalen aankomende periode

- Q2 2020: eerste resultaten onderzoeken naar de effectiviteit van ingekochte trajecten, profiling-instrumenten en andere separate activerende instrumenten.
  - Q4 2020: voorbereiding midterm review van 2021 met inzichten ontwikkelingen WGA-populatie, inzichten effectiviteit re-integratie WGA-ers ('welke interventies hebben welk effect en wat zijn de kosten'), een eerste proeve van een profiling instrument, en inzichten in de resultaten van de effectevaluatie.
-

Vindplaats nadere toelichting

Stand van de uitvoering sociale zekerheid december 2019 (TK 2019-2020, 26 488, nr. 630)

VWS – Pilot 'Lerend Evalueren'

Samenvatting initiatief

Het doel van de pilot 'Lerend evalueren' is om het inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid voor het brede beleidsterrein van VWS te vergroten en daarmee het beleid te verbeteren. De pilot werkt met een meerjarenprogramma van ex ante, ex durante en ex post evaluaties voor de periode 2018-2022. In de uitvoering wordt nadrukkelijk de praktijk betrokken en wordt geëxperimenteerd met voor VWS vernieuwende evaluatiemethoden.

De pilot is in 2017 gestart en vloeit voort uit de ambitie van VWS om de kwaliteit van de eigen beleidsevaluaties te verhogen en er meer van te leren. Om te kunnen bepalen of de pilot het gewenste resultaat heeft, is voorzien in een startevaluatie in 2018-2019, een evaluatie in 2020-2021 en een eindevaluatie in 2022. Hierbij is het belangrijkste evaluatiecriterium of het inzicht in de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het beleid is toegenomen en of dit inzicht daadwerkelijk wordt gebruikt om het beleid te verbeteren. Voor de individuele evaluaties uit het meerjarenprogramma ligt de toegevoegde waarde in het verbeteren van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid en leren door en met de praktijk voor het betreffende zorgthema.

Stand van zaken uitvoering initiatief

In de afgelopen twee jaar zijn 20 evaluatieonderzoeken opgestart en twaalf evaluatierapporten gepubliceerd als onderdeel van de pilot. Sinds de vorige voortgangsrapportage zijn drie nieuwe rapporten gepubliceerd, met betrekking tot de wanbetalersregeling in de Zorgverzekeringswet (Zvw), het programma 'Eén tegen eenzaamheid' en de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ).

Update beleidsinhoudelijke inzichten

Wanbetalersregeling Zvw

Met de Wet verbetering wanbetalersmaatregelen zijn per 1 juli 2016 maatregelen doorgevoerd om het beleid rond Zvw-verzekerden met een betalingsachterstand te verbeteren. In het evaluatieonderzoek is gekeken naar de doeltreffendheid van de wet in de praktijk. Daarnaast is met experts en burgers nagedacht over alternatieve manieren om te voorkomen dat er betalingsachterstanden ontstaan en mensen onverzekerd raken.

De onderzoekers concluderen in het algemeen dat de wanbetalersregeling doeltreffend is en voor wat betreft wet- en regelgeving nagenoeg uitontwikkeld. Eén van de inzichten uit het onderzoek is dat de dreigende werking van een opslag bij een deel van de populatie werkt, maar problemen bij een ander deel verergert. Dit zijn veelal langdurige wanbetalers met een structureel kwetsbare financiële situatie, een complexe schuldenproblematiek en multiproblematiek. Verdere verlaging van het aantal wanbetalers moet volgens de onderzoekers met name worden gezocht in de brede schuldenaanpak.

Programma 'Eén tegen eenzaamheid'

De komende jaren groeit het aantal mensen dat ouder is dan 75 jaar sterk. Van deze groep geeft ruim de helft aan zich eenzaam te voelen en ruim 10% voelt zich sterk eenzaam. Het kabinet wil een trendbreuk realiseren door een maatschappelijke beweging op gang te brengen met het programma Eén tegen Eenzaamheid. In het evaluatieonderzoek wordt tijdens de looptijd (ex durante) gekeken of de strategie, inrichting en ondersteuning van het programma bijdraagt aan een nieuwe en duurzame aanpak van eenzaamheid.

In 2019 is een nulmeting uitgevoerd, waarmee de voortgang van het programma en een aantal aandachtspunten in beeld zijn gekomen. Het programma geeft duidelijk een versnelling aan het werken aan het verminderen van eenzaamheid. Het thema is op de kaart gezet, er is veel publicitaire aandacht gegenereerd, er is gewerkt aan taboedoorbreking, er zijn landelijke acties in gang gezet met veelal ook een lokale koppeling en veel partijen, nationaal en lokaal, hebben zich gecommitteerd aan het tegengaan van eenzaamheid onder ouderen. Aandachtspunten zijn hoe om

te gaan met de gekozen focus op ouderen (in de dagelijkse praktijk ligt de focus op alle leeftijdscategorieën) en hoe de aandacht voor eenzaamheid duurzaam te verankeren.

Transitie Autoriteit Jeugd

De Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) heeft van 2014 tot 2019 bestaan als onafhankelijke autoriteit met als taak de continuïteit van zorg voor jeugdigen en gezinnen te helpen borgen ten tijde van de transitie die het gevolg was van de stelselherziening jeugd. Bovendien had de TAJ de taak te voorkomen dat functies van hulp die niet gemist kunnen worden, zouden verdwijnen uit het zorglandschap. In de evaluatie is onderzocht hoe doelmatig en doeltreffend de TAJ haar taken heeft uitgevoerd.

De onderzoekers concluderen onder andere dat de TAJ heeft voldaan aan haar taakopdracht en doeltreffend en doelmatig de beleidsdoelen heeft gerealiseerd. Zowel de subsidie-adviezen als de bemiddeling tussen gemeenten en zorgaanbieders hebben bijgedragen aan realiseren van zorgcontinuïteit. Tegelijk hebben de interventies in beperkte mate geleid tot duurzame effecten en een goede organisatie van het landschap van jeugdhulp. De 'dempende werking' om schokbewegingen in het zorglandschap te voorkomen, had ook een remmende werking op de ontwikkeling van dat landschap. De onderzoekers concluderen dat een hulpstructuur nodig blijft die bijdraagt aan een ordelijk verloop van de stelselverandering.

Mijlpalen aankomende periode

- Q3 2020: voortgangsbrief pilot Lerend evalueren.
- Q4 2020: start ex durante evaluatie pilot Lerend evalueren.

Vindplaats nadere toelichting

Kamerbrieven:

- Kamerbrief over voortgang Pilot beleidsevaluaties VWS 2018-2019 ([TK 2018-2019, 31865, nr. 153](#))
  - Rapport evaluatie wanbetalersregeling Zvw ([TK 2019-2020, 33 077, nr. 23](#))
  - Tweede voortgangsrapportage 'Eén tegen eenzaamheid' ([TK 2019-2020, 29 538, nr. 311](#))
  - Rapport evaluatie Transitieautoriteit Jeugd ([TK 2019-2020, 31839, nr. 703](#))
-